

SİYASAL YAPININ CİNSEL OYUNLARI:

KUZHEY İRLANDA'DA DEVLET ŞİDDETİ VE FANTEZİ¹

Begoña Aretxaga*

Çeviren: Merve Tabur

*Yağmurun altında renkler birbirine girmiş olsa da
mesaj açıktı.*

*Armagh hapishanesinde kadınlara
çıplak arama yapılıyor.*

-Christy Moore (şarkıcı), On the Bridge

Kötü bir rüyadan uyanmak seni ille de avutmaz. Az önce rüyada gördüğün dehşetin ve hatta o dehşetin altında yatan gerçekliğin tamamen farkına varmana da yol açabilir.

-Bernhard Schlink, The Reader

Bu makale tutukluların siyasal kimliğinin direncini kırma amacı güden ve şiddet içeren bir kontrol teknolojisi olarak, Kuzey İrlanda'daki kadın siyasal tutuklulara yönelik çıplak arama uygulamasını ele alıyor. Makale 1992'de gerçekleştirilen ve tartışmalara yol açan bir toplu çıplak arama vakasına odaklanarak, rasyonel görünümlü bu kontrol teknolojisine nüfuz etmiş olan fantazmatik* yatırımları inceliyor. Bu makale fanteziye yönelik psikanalitik bir yaklaşımı Foucaultcu bir iktidar kuramı çerçevesinde kullanarak, çıplak aramaların, cinsiyetçi bir siyasal tahakküm biçimi olduğunu ve bu tahakküm biçiminin fantazmatik bir cinsel şiddet senaryosu tarafından yönlendirildiğini ve onun dahilinde sahnelendiğini iddia ediyor. Bu senaryoda eril bir siyasal yapı olarak hareket eden devletin iktidarı, tutukluların hem siyasal hem de cinsiyet kimliklerine kazınır. Bu makale rasyonel kontrol teknolojilerinin sağladığı fantazmatik desteğin, tahakkümün olumsal ve değişken karakterini açığa çıkardığını iddia ediyor.

2 Mart 1992'de, IRA'lı kadın tutukluların bulunduğu Kuzey İrlanda'daki yüksek güvenli Maghaberry Cezaevi'nde sıradışı bir olay gerçekleşti. Cezaevi rutinlerinin yapay monotonluğunu bozan bu olay, IRA'lı kadın tutuklularda siyasal ve psikolojik bir yara açtı. Bu yaradan pek çok soru aktı. Bunlar, kontrol teknolojilerinin işleyişine, bu teknolojileri rasyonel gereksinimler olarak meşrulaştıran kurmacalara ve kontrol teknolojilerini harekete geçiren, rasyonel amaçlar güden hiçbir eylemin yeterince açıklama getiremeyeceği bir aşırılıkla açığa çıkan fantezilere dair sorulardı. Bu tutukluların deneyimi başka sorulara da yol açtı: Cinsel olarak farklılaştırılmış bedenlerin kurumsal üretimi hakkında, cinsel farklılığın devlet şiddetini yapılandırmasını sağlayan mekanizma hakkında, otoritenin sergilenmesi sırasında

toplumsal cinsiyetin geçirdiği değişimler hakkında, iktidar ve arzunun iç içe geçmesi hakkında sorular. İlerleyen satırlarda inceleyeceğim olay, kadın tutukluların fiziksel şiddet, çılgınlıklar ve hakaretler eşliğinde topluca çıplak soyularak aranması vakasıydı. Bu çıplak arama sabahın erken saatlerinde başlayıp akşama kadar sürmüştü. Bu aramada cezaevinin güvenliğini tehdit edebilecek hiçbir şey bulunmadı. Cezaevi müdürü aramayı rutin bir “güvenlik prosedürü” olarak tanımlamış olsa da bu çıplak arama boyutu ve şiddeti bakımından eşi benzeri görülmemiş bir aramaydı ve Belfast’taki insan hakları örgütlerinin yoğun bir tiksintiyle tepki göstermelerine sebep oldu. Böylesi bir şiddet, emsalsiz olmasının yanı sıra, bu makalenin çekirdeğini oluşturan dantevari* bir aşırılık da içeriyordu. Benim bu makalede yapmaya çalıştığım şey; değişen iktidar teknolojileri, cinsel farklılık yapıları ve siyasal kimliklerin üretimi konularının birbirine dolanmış ipliklerini çözmeye çalışmak.

1992’deki arama, şekli itibariyle emsalsiz olabilir fakat bir cezalandırma mekanizması olarak çıplak arama yeni bir olgu değildi. Ashına bakılırsa çıplak aramalar 1987 yazında Belfast’a yaptığım ilk ziyaret sırasında duyduğum ilk şeylerden biriydi. Bir meslektaşımın bana, “milliyetçi kadınlar” hakkında bilgi sahibi yaşlı bir kadın olarak tanıttığı Con ile görüşmek için Falls Road’a gitmiştim. İlgili alanım, Con’u, kendi deyimiyle “mücadelenin bel kemiği” olmalarına rağmen, kadınların çektiği acının göz ardı edilmesi hakkında uzun ve sert bir eleştiride bulunmaya itti. Sohbetimizin tam ortasındaydık ki akrabalarını görmek için her hafta cezaevlerini ziyaret eden annelerin acılarından, çıplak aramalara katlanmak zorunda olan tutuklu genç kadınların acılarına atladı ve şöyle dedi: “O kızlar, bununla nasıl başa çıktıklarını bilmiyorum, ben yapamazdım!”

Beni sokağın karşısındaki kadın merkezine yönlendirdi. Burası terası ve kraliyet mavisine boyanmış giriş kapısıyla, Viktorya döneminden kalma iki katlı eski bir evdi ve ertesine sene IRA tarafından yanlışlıkla havaya uçuruldu. Bina ihmal edilmişti. Dar merdivenler köşede bazı oyuncakların durduğu bir odaya çıkıyordu. Yıpranmış bir kanepede ve birkaç sandalyeden ibaretti tüm mobilya. Küçük bir oda danışma ofisi işlevini görüyordu. Merkezi yöneten genç kadın –Christine– biriyle sohbete dalmıştı. Orta yaşlı bir kadın ile daha yaşlı başka bir kadın kanepede oturuyorlardı. Kuzey İrlanda’da kadınların şiddet deneyimleri üzerine bir kitap yazmakla ilgilendiğimi söylediğimde, daha yaşlı olan kadın kızının hâlâ hapiste olduğunu belirtti. “Kimse çıplak aramalar yüzünden bu kızların neler yaşamak zorunda kaldıklarını bilmiyor. Çok küçük düşürücü bir şey ve her an olabilir. Kızının bu şekilde küçük düşürüldüğünü bilmek bir anne için çok zor.” Merkezi yöneten Christine ile en sonunda konuştuğumda, o da çıplak aramalardan kadınları derinden etkileyen bir şiddet biçimi olarak bahsetti. Bana çıplak arama karşıtı kampanyadan sorumlu eski bir tutuklunun ismini verdi ve beni dışarıda görüşmeye davet etti. Merkezin kapanma vakti gelmişti. Sonradan öğreneceğim

üzere, kendisi de eski bir tutukluydu. Resmi olarak “suçlu” şeklinde etiketlenmelerine karşı, siyasi tutuklu olarak tanınmak için bedenlerini siyasi bir silah olarak kullanan ve hücrelerini dışkı ve adet kanıyla kaplayarak Kirli Protesto’ya* katılan Armagh Kadınlarından biriydi.² Ertesi sene daha uzun bir ziyaret için Belfast’a geri döndüğümde çoktan gitmişti. Onunla bir daha karşılaşmadım.

Belfast’a ilk ziyaretim sırasında ne kadar sık yinelenmiş olursa olsun, çıplak arama teması, ertesi sene Falls Road’da geçirdiğim on altı ay boyunca ilgi alanımdan çıktı. Her ne kadar geriye dönüp baktığımda toplumsal söylemin akışına dahil olmayı asla bırakmadıklarını görsem de, çıplak aramalar araştırmamın kıyısında köşesinde kaldı. Merkezi bir önermeden çok, rahatsızlık verici bir aksaklık gibi gündelik yaşamın akışı içerisinde birdenbire patlak veriyorlardı: Yerel bir sosyal kulübün isyan şarkılarından oluşan gece repertuvarındaki sıradışı bir şarkı şeklinde³ ya da farklı feminist örgütler arasındaki bir tartışma konusu olarak.⁴ Veyahut bir sohbet esnasında ansızın beliren ve “bilenler için hiçbir açıklamaya gerek yok,” şeklindeki yerel duvar yazısını yankılayan bir sessizliğin içinde uygunsuz bir biçimde havada asılı kalan bir siyasal hınç ve kişisel utanç mahali olarak karşıma çıkabiliyordu çıplak aramalar. Belki de çıplak arama meselesiyle ilgilenmekteki tereddütüm, cinselleştirilmiş siyasi şiddet karşısında aynı anda hem büyülenme hem de direnç gösterme gibi yaygın bir tepkinin parçasıydı. Bu direnç, çıplak aramaları, araştırmacıların katıksız bir rasyonelleştirme ya da çarpıcı bir suskunluk aracılığıyla uzak durmak istediği biraz zorlu bir olgu hâline getiriyordu. Suskunluk, açıkça ifade edilen dilsizliği içerisinde, siyasi şiddet çalışmalarının üzerini kaplayan çarpıcı bir boşluk, bir köstekti.

1995 Ocak’ında cumhuriyetçi kadınların yakın zamanda başlatılan barış sürecini nasıl yorumladıklarını araştırmak için Belfast’a geri döndüm. Fakat çıplak aramalar, o dönemde barış görüşmelerine odaklanmış olan gündelik düzenin yüzeyine yeniden çıktı ve onu kavranması mümkün olmayan başka bir gerçekliğin semptomu gibi sekteye uğrattı. Falls Road Kadın Merkezi’nde arkadaşım Una’yı beklerken, çalışanlardan biri 1992’de Maghaberry cezaevinde gerçekleştirilen toplu bir çıplak aramayla ilgili yürek parçalayıcı bir hikâye anlatmaya başladı bana. Kendisi, o gün çırılçıplak soyulan tutuklulardan birinin kız kardeşiydi. Tutukluların, cezaevi müdürüne dava açmak için hazırladıkları bir dosya üzerinde çalışıyordu. Hikâye daha önce duyduğlarımdan bir hayli farklıydı. Bu çıplak arama sadece uygulanma şekli bakımından değil, cezaevi müdürüne cinsel istismar sebebiyle ilk defa dava açan tutukluların tepkisinden ötürü de emsalsizdi. O gün Maghaberry cezaevinde –bu uygulamayı meşrulaştırabilecek bir isyan, hatta sorunlu bir durum bile yokken– uygulanan şiddetin keyfiyeti ve aşırılığı, Jacqueline Rose’un izinden giderek, devletin bir semptomu

olarak okunabilir. Bu aşırılık devletin gerçekliğine içkin olduğundan, onun amaç odaklı rasyonelliğinin simgeleri tarafından sınırlanamaz.⁵

Son dönem eserlerinden biri olan *Musa ve Tektanrıcılık*'ta semptom hakkında yazan Freud onu tanımlamak için siyasal bir analogiye başvurmuştu. Freud, semptomlar “devlet içinde bir devlet, ulusa faydası olmayan erişilmez bir topluluk gibidir; yine de sözde normal olan diğer bileşenin üstesinden gelmeyi ve onu kendilerine hizmet etmeye zorlamayı başarabilirler.” diyordu.⁶ Jacqueline Rose, Freud'un analogisini tersine çevirerek modern devletin de bir semptom, kavranması mümkün olmayan bir aşırılık içeren ve tamamıyla meşrulaştıramayacağı bir otorite için fanteziden destek alan sosyal bir yapılanma olarak okunabileceğini iddia eder. Weber'i takiben, devletin iktidarının; onunla ilişkilendirilen öznel anlamlara, insanların ona atfettikleri sihirli güç karşısında duydukları korkuya ve umutlara dayandığını iddia eder.⁷ Devleti bir düşüncenin somutlaşması,⁸ kuvvetli bir fetiş⁹ ya da modern iktidar teknolojilerinin sonucu¹⁰ olarak gören birtakım sosyal kuramcılar devletin öznel temellerinden bahsetmişlerdir. Her bir durumda, somutlaşmış bu düşünce kendini her şeye muktedir bir gerçeklik olarak tesis eder. Bu gerçeklik, gücünü mantığın tamamıyla açıklayamadığı bir şeyden alır ve bizi Judith Butler'ın “iktidarın psişik yaşamı”¹¹ olarak adlandırdığı olguya karşı uyarır. Öyleyse fantezi siyasal yaşamın önemli bir bileşeni ve iktidar ilişkilerinin yapılandırılmasında kilit unsurdur. Burada fanteziyi Freudyan bir bakış açısından, yani safi hayali bir kurgu olarak değil de kendi içinde bir gerçeklik biçimi, bilinç ile bilinçdışı arasındaki sınırın üzerine kurulmuş bir sahne¹² olarak ele alıyorum. Bu anlamda fantezi Žižek'in “nesnel olarak öznel”¹³ şeklinde nitelediği olguya aittir. Fantezi toplumsal gerçekliğe karşıt değildir fakat Rose'un tanımıyla onun “psişik tutkalını”¹⁴ oluşturur.¹⁵

Rose “bir durumda olmak”* sözünün mecazi anlamını (kontrol kaybı) anımsatarak, rasyonel işlevsellikle çatışan ve çoğu zaman onu etkisi altına alan inatçı bir aşırılığın, toplumsal bir gerçeklik olarak modern devleti nitelediğini iddia eder. Daha da ileriye giderek, devletin varlığının bir bakıma sürekli olarak *bir durumda* olmak –bir semptom olmak– üzerine kurulu olduğu söylenebilir. Eğer semptom fantezinin sergilendiği sahne ise¹⁶, devletin de modern dünyada siyasal fantezinin sergilendiği ayrıcalıklı bir sahne olduğunu söyleyemez miyiz? Bu makalede devletin, rasyonel görünümlü kontrol teknolojilerine eklenmiş fantazmatik temellerini ifşa eden bir *duruma* düştüğü bu aşırılık anlarından birini analiz etmek istiyorum. Maria Torok çığır açan makalesinde fanteziyi, “benliğin eylemlerine müdahale eden ve o bağlamda [rasyonel benlik bağlamında] bütünüyle uyumsuz kaçan, uçuşkan, hayali bir temsil”¹⁷ olarak tanımlamıştı. Torok'un fantezinin, rasyonel benliği kontrol dışı bırakan ve böylece (bastırılmış) başka bir gerçekliğin gücünü açığa çıkaran imgesel bir müdahale olduğuna ilişkin görüşü, devletin rasyonelliğinin bu makalede ele

alınan toplu çıplak aramalar gibi açıklanması mümkün olmayan aşırılıklar tarafından ele geçirildiği durumların anlaşılmasına yardımcı olabilir. Aslında bu çıplak arama vakasının, cezaevindeki iktidar ilişkilerini meşrulaştıran rasyonel kontrol ideolojisini sorgulayan ve bu sayede iktidar ilişkilerinin bilinçdışı, fantazmatik alt katmanını su yüzüne çıkararak bir fantezi patlaması olduğunu iddia ediyorum.¹⁸

Eğer devlet bir semptom ise, o halde neyin semptomudur? Freud ve Kafka, kendilerine özgü farklı şekillerde, devlet olma durumunu modern dünyanın semptomu olarak görmüşlerdi. Bu devlet anlayışı ile devleti iktidarın söylemlerinin, teknolojilerinin ve mikropratiklerinin bir sonucu olarak gören Foucaultcu devlet kuramı arasındaki bağlantı nedir?¹⁹ Foucault'nun devlet kuramı başka hiçbir yerde, modern bir cezalandırma yöntemi olarak cezaevini incelediği çalışmasındaki kadar açık değildir. Foucault modern cezalandırma yöntemlerinin, “ruhlar”ın –yani öznelliklerin– oluşturulması ve dönüştürülmesine yönelik siyasi bir beden teknolojisine ait olduğunu iddia eder. Ona göre, on sekizinci yüzyılda ortaya çıkan modern cezalandırma yönteminde önemli olan, öznelerin devlete, korkunç bir cezalandırma karşısında duydukları korkuyla değil belirli zihin durumları, eğilimler, huy ve duyguların üretimiyle –yani Hukuk’un içselleştirilmesi yoluyla– bağlanmasıdır. Bu amaçla cezalandırma, tutukluda olduğu kadar toplumsal yapıda da sebep olacağı sonuçlara eşlik eden ekonomik bir rasyonalite tarafından düzenlenir. Çünkü artık “analiz edilmesi ve hesaplanması gereken, cezalandırmanın cezayı veren otoriteye ve onun kullandığını iddia ettiği yetkiye geri dönen sonuçlarıdır”²⁰. Bu ince hesaplar aracılığıyla cezalandırma “bir sonuçlar sanatı”²¹ hâline gelir. Bu sonuçlar sanatı bedene uygulanan iktidar teknolojilerinin (bilgi biçimleri, prosedürler ve disiplinler) ustaca ve stratejik kullanımı sanatından başka bir şey değildir. Bunun sonucunda beden devletin iktidarıyla yetkilendirilmiş bir iktidar ilişkileri sahası haline gelir. Foucault'nun cezaevi ve genel olarak cezalandırmanın işlevine dair anlatısı, öznesi olmayan bir siyasal rasyonalitenin, Prens'i olmayan Machiavellici bir taktikler ve sonuçlar ekonomisinin anlatısıdır. Yine de modern öznelliği üreten bu ihtiyatlı ekonominin bir toplumsal kontrol fantezisine dayandığını söyleyemez miyiz? Bu fantezide özneler, yaygın bir iktidarın kurnaz işleyişleri aracılığıyla henüz irade sahibi özneler hâline gelmemişken bir vesileyle oluşturulmuşlarken, ne tabiiyetlerinin doğasının farkındadırlar ne de arzularının ve eğilimlerinin. Zaten Foucault'nun anlatımında da beden “ruh”un modern teknolojileri tarafından zincire vurulmasına ilişkin belirli bir korku fantezisi yok mudur? “Ruh siyasal anatomisinin sonucu ve aracıdır, ruh beden hapisanesidir.”²²

Bu makalede söylemek istediğim, Foucault'nun öne sürdüğü iktidarın anatomisinin yanlış olduğu değil, ancak bir fantezi yardımıyla işleyebileceğidir. Aslına bakılırsa teknolojilerin kendilerinin, bedenlerin tarafsız bir nesnellikle yönetildiğine dair bir fantezi perdesi

oluşturabileceğini söylüyorum. Bu perde, topyekûn denetim arzusunu ve cezalandırmanın hesaplanmış rasyonelliğini vahşice aşan bir hazzi* maskeler. Neticede cezaevinde kullanılan beden teknolojileri gardiyanlarla tutukluları –cezalandıranlarla cezalandırılanları– yakın temasa sokar. Gerçekten de beden sahasından doğan bir yakın temastır bu. Foucault bu yakınlıktan şu şekilde bahseder: “Tam zamanlı bir program ile davranışın eğitilmesi, alışkanlıklar edinme [ve] bedensel kısıtlamalar, cezalandırılan kişi ile onu cezalandıran kişi arasında çok özel bir ilişkiye işaret eder. Bu ilişki [kamusal] gösteri boyutunu kullanışsız kılmakla kalmaz, aynı zamanda onu dışlar. Cezalandırıcı özne tam güç kullanmalıdır ve ona hiçbir üçüncü şahıs engel olamaz. İslah edilecek birey, üzerinde kurulan baskı tarafından tamamıyla sarmalanmış olmalıdır. Gizlilik ve de otonomi, en azından bu cezalandırma teknikleri hususunda, zorunludur.”²³ Bu alıntıda ima edilen bağlayıcı yakınlık, modern cezalandırma reformunun bütün stratejisini içeriden tehdit eder ve tehlikeye atar. “Cezaları uygulayan iktidar artık, bir zamanlar o cezalara karar veren iktidar kadar keyfi ve despotik olma tehditi içermektedir.”²⁴

İçeriden gelen bu tehdit, ötekiler üzerinde topyekûn denetim sağlama fantezisi, şiddetin bu keyfiyeti yalnızca ironik bir sonuç ya da taktiksel bir yanlış hesap değildir; cezaevinin işleyişinin –ve buna bağlı olarak devletin– asli bir unsurudur. Modern ceza sisteminin rasyonelliğine yönelik bu tehdit, harici bir tehditten çok sistemin çılgınlığının bir semptomu değil midir? Bu tehdit, Hukuk’un (ve devletin) tasarruf alanının tarafsız, resmi bir yargılama alanı olmak yerine “müstehcen bir hazla sarmalanmış”²⁵ olduğunun delili değil midir? Garland’ın da belirttiği gibi ne cezalandırmanın ne de ceza tarihinin rasyonellik üzerinden tamamen anlaşılması mümkündür.²⁶ Ben bu makalede bilinçdışı fantezilerin, kontrol teknolojilerinin işlerliği ve devlet kurumlarında “karanlıkta neler gerçekleştiği”ne²⁷ ilişkin siyasi anlayış açısından taşıdığı önemi tartışıyorum.²⁸

Başka bir makalede çıplak aramaları, İrlanda halkını etnikleştirilmiş ve dişilleştirilmiş aşağılık bir beden olarak üreten bir kolonyal tarihin parçası olarak incelemiştik.²⁹ Burada fantezi ve teknolojinin, tecavüz senaryosunu fantazmatik olarak yeniden üreten bir şiddet biçimi aracılığıyla, cinsel boyunduruğun anlamlarını bedene (siyasi isyancı kadınların bedenine) kazımak hususunda yakınsamalarına odaklanıyorum. Zira şiddetin bedeni, devletin bedeni ve ona tabi olanların bedeni tarafsız bir beden değildir; halihazırda cinsel farklılık ve etnik tahakküm anlamlarıyla yüklenmiş bir bedendir.³⁰ Bu tarz bir farklılık erkek ve kadın olarak sınıflandırılan bedenlere belirleyici bir değer vermekle kalmaz, aynı zamanda bir bütün olarak siyasi şiddet yapıları içinde farklı sonuçlar yaratır.³¹ Foucault’nun cezaevi anlatısında aşındırılan, işte bu cinsel olarak farklılaştırılmış bedendir. Bu anlatıda beden soyut bir oluşum, iktidarın üzerine kazındığı pasif bir yüzeydir. İktidar onun aracılığıyla işler. Fakat

Grosz'un belirttiği üzere, bu soyut evrensel beden *de facto* eril bir bedendir.³² Eksik olan, cezaevindeki iktidar ilişkilerinin yakınlığının, belirli (dişil) öznellikler üretmek için kadınların bedenleri üzerinde ve aracılığıyla işleme yöntemleridir. Kadınların ve erkeklerin bedenlerine uygulanan kontrol teknolojileri çoğu zaman farklıdır. Başka bir makalede tartıştığım üzere, aynı teknoloji cinsel olarak farklılaştırılmış bedenler üzerinde farklı sonuçlar doğurabilir.³³ Etnik, ırkçı ya da devlet eliyle şiddete maruz kalan "beden" in cinsel özgüllükten mahrum olduğu gerçeği, siyasi şiddet hakkında yapılan ve diğer açılardan mükemmel olan birçok araştırmada yer almaz. Feldman'ın Kuzey İrlanda'da beden ve siyasi terör üzerine yaptığı inceleme de bu literatüre dahildir.³⁴ Yine de cinsel farklılık, siyasi şiddet ve devlet oluşumu arasındaki, suç ortaklığına dayalı girift ilişkinin farkına varmak için Bosna'da kadınlara toplu tecavüz edilmesi ya da Cezayir'de başörtüsüz kadınların radikal Müslümanlar tarafından katledilmesi gibi yakın tarihli dramatik örneklere gitmemize gerek yok. Analizime Kuzey İrlanda'da cezai bir pratik olarak uygulanan çıplak aramaların kısa bir tarihini vererek başlayacağım.

Çıplak Aramalar: Bir Cezalandırma Tekniği

1982 yılında büyük çaplı bir açlık grevi cezaevlerindeki uzatmalı anlaşmazlığa son verdikten sonra, Armagh kadın cezaevinde rasgele çıplak aramalar yapılmaya başlandı. Önceleri, kadınlar hapis haneye ilk girdikleri zaman, yıkanmayı da içeren hapis haneye giriş ritüeli dahilinde çıplak soyuluyorlardı. Hapis haneye giriş çıkışlarda uygulanan rutin prosedür, kadınların metal detektör ile aranmasıydı. Ekim 1982'de, duruşması ertelenmiş iki tutuklunun iki anahtar bulundurduğu tespit edildi, görünüşe bakılırsa anahtarları mahkeme binasından almış ve beraberlerinde hapis haneye getirmişlerdi.³⁵ Bu hadise Devlet Sekreterliği ve cezaevi müdürünün, rasgele çıplak aramaları uygulamaya sokacak politika değişikliği için öne sürdüğü tek mazeretti. Uygulamanın gerekçesi cezaevinde güvenliğin sağlanmasıydı. Fakat o güne kadar kadın tutukluların sayısı nadiren 40'ı aşmıştı ve 1985'te Armagh'daki cezaevi görevlilerinin sayısı tutukluların iki katıydı.

Kasım 1982'den sonra çıplak aramaların uygulanma biçimi ve sıklığında herhangi bir tutarlılık yoktu. Başlangıçta kadınlara, gerek şartlı tahliye gerek duruşma için cezaevine her giriş-çıkışlarında çıplak arama yapılıyordu. Tutuklular mahkeme ziyaretleri sırasında polis memurlarının sürekli gözetimi altındalardı. Buna rağmen, duruşmalarını bekleyen kadınlar için çıplak arama sık sık karşılaşılan bir hadiseydi çünkü her hafta yargıca rapor vermeleri gerekiyordu. Çıplak aramalar ayrıca görüş öncesi veya sonrasında da yapılabilirdi.

Mart 1983'te cezaevi yönetimi kadın tutuklulara yapılan çıplak aramaların sayısını çarpıcı bir biçimde artırdı. Aramalar eskiden görece istikrarlıyken artık rasgele bir örüntü izlemeye ve

özellikle de hüküm giymemiş tutuklulara, yani kurumsal baskıya karşı en korunmasız olanlara odaklanmaya başladı. Tutuklular, hapisane binasını terk etmemiş olsalar ya da planlanmış bir görüş günleri olmasa bile, her an bir çıplak arama için çağrılabilirlerdi. Bu keyfiyet tutukluların güvenliklerinden bir hayli endişe etmelerine sebep oldu. Bu uygulama, aramaları psikolojik açıdan son derece yıpratıcı ve cezaevi güvenliği açısından tamamen gereksiz gören siyasi ve feminist örgütler ile sivil toplum örgütleri tarafından çok çeşitli kınamalara maruz kaldı.³⁶

1986'da kadın tutuklular yeni inşa edilmiş olan yüksek güvenli Maghaberry cezaevine transfer edildi ve eski Viktoryen cezaevi Armagh kapatıldı. Maghaberry herhangi bir güvenlik ihlalini neredeyse imkânsız kılan en gelişmiş gözetleme teknolojisiyle donatılmıştı. Sık sık yapılan çıplak aramalar için hiçbir gerekçe yoktu. Fakat cezaevinin panoptik gözetimine ve gelişmiş kontrol teknolojisine rağmen, Maghaberry'de çıplak arama uygulamasına (eskisi kadar rasgele olmamakla beraber) devam edildi. Ne modern Maghaberry'deki ne de çürümekte olan eski Armagh cezaevindeki çıplak aramalardan birinde hapisanenin güvenliğini tehlikeye atabilecek herhangi bir şey bulundu.

1992'de, Kuzey İrlanda'da etnik gerilimin arttığı fakat hapisanelerin görece sakin olduğu bir dönemde, IRA'lı kadın tutuklular beklenmedik bir toplu çıplak arama vakası şeklinde gerçekleşen vahşi bir saldırıya maruz kaldılar. Bu olay onları dehşete düşürdü ve çok endişelendirdi fakat aynı zamanda yeni siyasal öznellik biçimleri de üretti. Kanımca bu aramada söz konusu olan, Foucault'nun deyimiyle, ruhların dönüştürülmesini amaçlayan cezai bir önlemdi. Hapisteki siyasi tutukluları, bir dizi yöntem aracılığıyla ehlileştirilmiş mahpuslara dönüştürmeye yönelik bir çabaydı bu. Fakat bu iktidar teknolojisinin gerekçesini çetrefilleştiren iki etmen vardı. Birinci etmen, iktidar teknolojilerinin etnik ve cinsel farklılıkla damgalanmış bedenlere uygulanması; ikincisi ise, bu gibi iktidar teknolojilerinin bir cinsel şiddet fantezisi tarafından destekleniyor olmasıydı. İlerleyen sayfalardaki analizin içeriği büyük oranda tutukluların saldırı sonrasında kaleme aldıkları yazılardan, 1992'den sonra serbest bırakılan tutuklularla yapılan görüşmelerden ve o tarihten önce çıplak arama deneyimi yaşamış olan tutukluların anlatılarından hareketle oluşturuldu.³⁷ Şimdi, tutuklulardan yapacağım uzun alıntılar üzerinden Mart 1992'de yaşanan olayları ele alacağım.

Kadınların Anlatıları

Theresa

Her zamanki gibi sabah saat sekizde civataların* (gardiyanların) işaretlerine uyandım; sabahları hapisanenin kadınlar koğuşu kanadına çıkmaları, hücre kapılarının açılmak üzere

olduğunun işaretidir. Her zamankinden daha uzun bir gecikme var gibiydi. Saatime baktım, 8:20'yi gösteriyordu ve kapı açılışının her gün biraz daha geciktiğini düşündüm. Tam o sırada ayak sesleri ve anahtar şakırtıları duydum fakat gardiyanlar hücremin önünden geçip gitti ve yan komşum Rosie'nin hücresinde durdular. Ona bugün cezaevi genelince yapılan bir arama sebebiyle dışarı bırakılmayacağımızı söylediklerini duydum. Tam birkaç mektup yazmak için yerime kurulduğum sırada bağırarak Rosie, bize ters bir şeyler olduğunu söyledi. Gardiyanlardan birinin ona her hücrenin teker teker aranacağını ve hücre sakinlerine de “komple arama,” yani çıplak arama yapılacağını haber verdiğini söyledi.

Bernie

10:00 sularında hepimizi çıplak soyacaklarını duydum. Buna inanmadım çünkü daha önce de hapisane aramaları olmuştu ama bunlar hiçbir zaman soyunmamızı gerektirmedi. Sonra arama ekibinin tam teşekküllü isyan bastırma teçhizatıyla içeri girdiğini gördüm ve erkek gardiyanlardan birinin “mutlu günler geri döndü” diye şarkı söylediğini duydum.

Carol

Kadınla erkekli bir sürü gardiyan Kanada geldi. Hepsi siyah giyinmişti. Kalkanları, kaskları, kasklarında siperlikleri, dirseklik ve dizlikleri vardı. Erkekleri kadınlardan ayıramıyordun. Köpekleri vardı.

Anne Marie

Tam teşekküllü isyan bastırma teçhizatı içinde hapisanenin ön kapısından içeri girmekte ve bizim Kanada doğru ilerlemekte olan bir gardiyan akını gördüm. Hepsi de işçi tulumu tarzında denizci mavisini kıyafetler giymişlerdi; kaskları, zırhları ve copları vardı. Yüzlerini görmek güç olduğu için hepsi de kadın mıydı bilmiyorum. Şaşkına döndüm ve çok korktum. İsyana bastırma timinin neden getirildiğini anlayamadım çünkü daha yeni uyanmıştık ve mahkumların hepsi hâlâ hücrelerindeydi. Birkaç dakika sonra biri “neler oluyor?” diye bağırdı ve şu cevap geldi: “İsyana bastırma timi Theresa ile içeride, onu soyuyorlar.” Tamamen şok oldum ve dehşete düştüm. Hücrede beni çıplak soyacaklarına inanmak güçtü. Birisi barikat kurarak içeriye girmelerine engel olduklarını bağırdığında ben de yatağımı kapıya doğru iterek aynısını yaptım. Başka bir gardiyan grubu geldi; onların kapıların dış tarafında bir şeylerle uğraştıklarını duydum. Kapıların sahanlığa açılabilmesi için kapı çerçevelerini söküyorlardı. O zaman barikatımın artık bir faydası olmayacağını anladım.

Görevlileri korumaktan çok korku verme amacı güdüyormuş gibi duran isyana bastırma teçhizatı bütün tutukluların dikkatini çekmişti. Tutuklular hücrelerindeki dar alanlarda teker

teker saldırıya uğradıkları için, askeri kıyafet, cop, kalkan, koyu siperlik ve köpeklerden oluşan teçhizat belli ki gereksizdi. Güvenlik amacıyla erkeklerin bulunması da gereksizdi. Yine de isyan bastırma kıyafetinin cinsiyet sınırlarını bulanıklaştırmak gibi önemli bir etkisi vardı. Erkeklerle kadınlar uzaktan ayırt edilemedikleri için hepsinin erkek olabileceği izlenimi uyanıyor ve bu da şiddet karşısında duyulan korkuyu keskinleştiriyordu. Kadın tutuklular zorla soyuldukları sırada erkek memurların orada olmasından sürekli endişe duyduklarını söylüyorlar. Cinsiyetin ayırt edilememesinin tetiklediği korku, gardiyanların kendilerini isimleri yerine sayılarla çağırması sebebiyle iyice yoğunlaşmıştı. Böylece tutuklular ile (erkek ve kadın) gardiyanlar arasındaki anonimlik, hiyerarşik mesafe ve karşıtlık vurgulanmış oluyordu: Tutuklular soyulanlardı, gardiyanlar ise soyanlar. Hücrelerinde yalnız bırakılmaları ve durumdan haberdar olabilmek için duymaya ve bölük pörçük görmeye bel bağlamaları, kadınların kontrol duygusunu zayıflatmış ve fantazmatik bir askeri terör sahası inşa etmişti.

Kadınları zorla soyarak arama işine yaklaşık olarak 10:30'da başlandı. Arama, öğle ve akşam yemekleri için verilen iki arayla (uygunsuz bir rutin kurmacası) akşam 9:00'a kadar sürdü. Anlatılarla devam ediyorum:

Ailish

İsyan bastırma timi Marie'nin hücresine girdi. Bir sürü gürültü ve Marie'nin onlara bağırdığını, kendisini rahat bırakmalarını söylediğini duyuyordum. Bu uzunca bir süre devam etti ve sonra yan taraftaki Louse'in hücresine geçtiler. Yine devrilen eşyaların sesi ve Louise'in çığlıkları geldi. Birkaç dakikalığına her şey sessizleşti ve duyulan tek ses nefes almaya çalışan Louise'in sesiydi.

Karen

Gün boyunca hücrelerden bu ızdırap çığlıkları geldi ve benim oturup kadınların katlandıklarını dinlemem gerekiyordu. Yardım etmek için yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Erkek gardiyanlar ayakta durmuş gülüyor ve kadınlara sataşıyorlardı. Kadınlara tecavüz edilirken onlar da bizim kanattaydı. Sonunda sıranın bana geleceğini bilerek beklemek sinir bozucuydu.

Shaureen

Saldırıların birçoğunda, kadınlar yere yatırılıp çınlıplak soyulurken hem erkek hem de kadın gardiyanların kahkahalar attıklarını ve dalga geçtiklerini gördüm ve duydum. Bir noktada erkek gardiyanlardan birinin hastalıklı ve iğrenç cinsel yorumlar yapışını izledim. Kadınlara

cinsel saldırıda bulunmak için onların pencere demirlerinden sarkıtılışını izlemenin, ağlamalarını ve çığlıklarını dinlemenin gerçekte nasıl bir şey olduğunu anlatamam –bu bir kâbus.

Bu *dantevari* nitelik, saldırıya uğrayan diğer kadınların çığlıklarını duymanın iktidarsızlık hissine ve neredeyse saldırının kendisinden daha kötü olan gergin bir bekleyişe sebep olduğunu vurgulayan bütün tutukluların anlatılarında yer alıyordu.³⁸ Kadın tutukluların çoğu birlikte kahkahalar atan (erkek ve kadın) gardiyanlardan bahsettiler. Örneğin Carol hücresinin dışında erkek gardiyanların kahkahalar attıklarını ve onu soyan kadın gardiyanlara talimatlar verdiklerini duymuştu. Ailish “kadınların çığlıkları başladığında kanattaki erkek gardiyanların nasıl kahkahalar atıp bağırdıklarından, orta parmaklarıyla hareket çektiklerinden ve dillerini çıkartıp sağa sola kıpırdattıklarından” bahsetti. Başka bir tutuklu, erkek gardiyanlardan birinin “hepinizi sikeceğiz” dediğini duymuştu. İlaveten birkaç tutuklu, cinsel hakaretlerin arasına Katolik-karşıtı küfürlerin de serpiştirilmiş olduğunu söyledi.

Bekleme süresi –kadınların çığlıkları ve ağlamaları, gardiyanların kahkahaları ve cinsel şakaları, köpeklerin havlamaları ve herkesin bağırtısı ile dolu bu süreç– hücrelerinde kilitli bulunan kadınlarda, tecavüz tehdidiyle bağlantılı olarak, yoğun bir dehşet hâli oluşmasına sebep oldu. Görüştüğüm serbest bırakılan tutuklulardan biri olan Carol, tam hapisanedeki o günlük atmosferi anlattığı sırada aniden “bir kadının en büyük kâbusu cinsel istismara uğramaktır ve ... bu dehşet vericiydi!” diyerek bu bağlantıyı dile getirdi.

Tutuklular bu saldırıya edilgen bir biçimde eşlik etmediler. Yataklarını kapının önüne iterek kendilerine barikat kurdular. Gardiyanların cevabı kapıları çerçeve menteşelerinden sökmek oldu. Tutuklular yapabildiklerinde pencere demirlerine tutunup gardiyanları tekmelediler. Ayrıca birbirlerine bağırarak cesaret verici sözler söylediler. Hareketsiz hâle getirilme sürecinde tutuklular, oldukça ciddi şekilde hırpalandı ve yaralandılar. Şimdi ele alacağım çıplak arama hadisesinin kendisi, askerileştirilmiş bir cinsel saldırının ritüelleştirilmiş örüntüsünü takip ediyordu. Tutuklular zorla yere ya da yatağa yatırılıyordu. Gardiyanlar (bazen kadın, bazen erkek ve kadın), tutukluları acı verici pozisyonlarda zaptediyorlardı ve her yeni komutta bu pozisyonlar değiştiriliyordu. Kadınlar üzerinde yürütülen operasyonlar “kilit değiştir” ya da “kilit 4” ya da “ters pozisyon” gibi askeri kodları takip ediyordu. Bu kodların kullanımı bilhassa sarsıcıdır çünkü gardiyanlar tutuklularla bir arada yaşarlar ve isimleri tutuklular tarafından bilinir. Dolayısıyla burada cezaevi evreninin yerleşik parametrelerine tanışıklığı kırma ve bir yabancılaşma hissi üretme amacı güden bilinçli bir çabadan bahsedilebilir. Her bir kadının bedenini dört (bazen de beş) gardiyan etkisiz hale getirirken iki gardiyan da onu soyup kıyafetlerini arıyordu. Ayakkabılarla başlayıp vücudun

yukarı bölgelerine doğru devam ediyorlar ve aramayı sütyenle bitiriyorlardı. Arama bittikten sonra gardiyanlar ya hücreden ayrılıyor ya da orada durup eşyalarını toplayan tutukluyu izliyorlardı. Tutukluların giyinmeyi reddettiği birkaç durumda ise onları gardiyanlar giydirmişti. Kadınların anlatılarıyla devam edelim:

Mary

Gün boyunca kadınlar birbiri ardına hücrelerinde saldırıya uğrarken onları dinledim; çığlıkları ve bağırışları hâlâ kulağımda. İsyan bastırma timi hücremize girdiğinde Theresa ve ben [aynı hücreyi paylaşan iki kardeş] kendimizi elimizden geldiğince korumaya çalıştık. Kalkan, kask ve coplarıyla eksiksiz bir isyan bastırma teçhizatıyla donanmış on gardiyan hücreye girdi. Birbirimize tutunurken bir yandan da pencere demirlerine asılıyorduk. Bizim kanattaki diğer kadınların gardiyanlara bağırarak bizi rahat bırakmalarını söylediklerinin farkındaydım. Gardiyanlardan biri demirleri tutan parmaklarıma copla vururken diğerleri bacaklarımı çekiyordu. Biri beni saçımdan tuttu ve kafamı geriye çekti. Sağ tarafımda Theresa'nın hunharca dışarı sürüklendiğini gördüm. Gardiyanlara bağırarak beni rahat bırakmalarını söylüyordu. Bizi ne zaman ayırdıklarından tam olarak emin değilim fakat gardiyanların sürekli olarak beni çekiştirdiklerini ve bana vurduklarını hissedebiliyordum. Saçımdan tutarak kafamı geriye çektiklerinde gardiyanlardan biri copunu boynuma gömüyordu. Ve hemen sonrasında yere fırlatıldım. Yüzüm köşeye sokuşturulmuş, kollarım sırtımda bükülmüş bir vaziyetteydim, gardiyanlardan biri dizkapaklarımın arkasındaki eklem yerlerinin üstüne çıkmıştı. Yerde yatarken, Theresa'nın, götürüldüğü hücreden bana seslendiğini duyabiliyordum. Gardiyanlardan biri spor ayakkabılarıma asılmıştı. Eşofmanım, külotlu çorabım ve iç çamaşırımla devam etmeden önce çoraplarımı çıkarttı. Belden aşağım çıplak, kollarım ve bacaklarım gardiyanlar tarafından bükülmüş bir vaziyette kaldığımda kazağım, tişörtüm ve sonrasında sütyenim çıkarıldı.

Mary'nin kızkardeşi Theresa'nın anlatısı, gardiyanların iki kardeşi birbirinden ayırdığı ana dek aynıydı:

Theresa

Beni hücrenin kapısına doğru sürüklerken bacaklarıma vuruyorlardı ve kollarımı sırtımda acı verici bir pozisyonda kilitlemişlerdi. Hücrenin dışına çıktığımızda bana yere yatmamı emrettiler. Bunu yapmayı reddettiğim sırada beni bizim kanatta yüz üstü yere yapıştırdılar. En az dört gardiyan tarafından tutuluyordum. Yüzümü yere bastıran gardiyan bacaklarımı kırmam için bana bağırdı ve bir anlığına bizim kanatta çırılçıplak soyulacağımı düşündüm [orada erkek gardiyanlar vardı]. Paniğe kapıldım ve daha çok debelenmeye başladım. Şiddetli bir mücadeleden sonra gardiyanlar beni boş bir hücreye taşımayı başardılar. Hücreye

girdiğimizde yüzüm yine yere yapıştırıldı ve cinsel saldırı başlamadan önce on dakika o şekilde tutuldum. Bu süre zarfında ve kendi çılgınlıklarımın arasında, diğer hücrede Mary'ye saldırdıklarını duyabiliyordum. Hiç bitmeyecekmiş gibi görünen bir bekleyişten sonra saldırı başladı. Önce ayakkabılarım ve çoraplarım çıkarıldı, sonra külotlu çorabım. Bu noktada, katlana katlana komik derecede küçültülmüş bir çarşaf vücudumun alt kısmına fırlatıldı. Hâlâ bunu neden yaptıklarını bilmiyorum zira iç çamaşırım çıkarıldığında çarşaf kaldırılmıştı. Belden aşağım çıplak kaldığında, gardiyanlardan biri bacaklarımın üstüne oturdu ve diğerleri de vücudumun üst kısmındaki giysileri çıkartmak için tutuşlarını gevşettiler. Tamamen çıplak kaldığımda beni yerde yatar halde bıraktılar ve giyinmemi söylediler. O zaman beni giydirmeleri için ısrar ettim. Beni yerde tutan dört gardiyan ve soyan diğer ikisi hücreye tekrar girdiler. Benim dışımda her yere bakıyorlardı. Saniyeler önce giysileri üzerimden yırtarak çıkartan o iki gardiyan şimdi beceriksizce orada duruyor ve benim kızgın bakışlarımdan kaçıyorlardı. Etrafa dağılmış olan giysilerimi yerden kaldırıp bana giydirdiler.

Görüştüğüm tutuklulardan biri olan Carol açısından, bu vahşi saldırının sebep olduğu ihlal edilmişlik ve aşağılanma duyguları o sırada adet görüyor olması sebebiyle ikiye katlanmıştı:

Carol

Hücreme girdiler ve beni yere fırlattılar. Beni dört gardiyanın arasında tuttular ve diğer ikisi zorla giysilerimi çıkarttı. Adet dönemimdeydim. Pedi çıkarıp, sanki ben bokmuşum gibi, bir köşeye fırlattılar! Kapıyı açık bırakmışlardı ve erkek gardiyanlar dışarıdaydı. Ne kadarını görebiliyorlardı bilmiyorum. Kadın gardiyanlara direktif veriyor ve her şeyi duyuyorlardı.³⁹

Travmatik Etkiler

Bedenin sadece dış yüzeyine değil aynı zamanda en mahrem fizyolojik işlevlerine de zorla sahip olunması ve bunların zorla görünür kılınması, bütün kadın tutukluların mücadele etmek zorunda kaldığı bir aşağılanma, güçsüzlük ve utanç duygusuna (Carol'un sözleriyle "bok" gibi davranılmış olma hissine) yol açtı. Ann "Giyinmeye başladığımda gardiyanlardan biri beni izliyordu. Hayatımda hiç bu kadar aşağılanmış ve küçük düşürülmüş hissetmemiştim." demişti. Geraldine ise "Beni yerde kıyafetlerim olmadan yatar halde bırakıp hücreden çıktılar. Bu sırada gardiyanlar kahkaha atıyordu. Çok küçük düşürücüydü." diye yazmıştı. Kahkaha atan ve dalga geçen gardiyanların bu işten zevk alıyor gibi görünmeleri, aşağılanma duygusunu derinleştirmişti. "Her saniyesinden zevk alarak bana baktılar ve kahkahalar attılar." diye yazmıştı Maureen.

Tutuklular bu çıplak aramadan sonra derinden sarsılmış ve dehşete düşmüşlerdi. Saldırıdan sonra, neler yaşandığına dair raporlar yazdılar fakat olaydan iki yıl sonra bile bu konu

hakkında konuşmak onlara zor geliyordu. Örneğin, Ann Marie bana hücrelerine nasıl girdiklerini anlattığı sırada fark edilir bir biçimde gerildi ve gözyaşlarını bastırmaya çalışmak zorunda kaldı. Birçok tutuklu, ailelerinin, eşlerinin ya da sevgililerinin neler yaşadığı hakkında konuşmadı. Saldırı hakkında konuşmak, şüphesiz, acıyı tekrar su yüzüne çıkararak tutukluların metanetli görünümünün ardındaki derin duygusal etkiyi ele vererek saldırının yeniden yaşandığı bir sürece sebep olur.⁴⁰ Sözlü ifadenin yokluğu sanki yazılı tanıklıkların yaygınlaşmasının siyaseten karşı koymaya çalıştığı, yaranın vücut bulduğu bir alana işaret etmektedir. Birçok tutuklu çıplak aramalarla ilgili duygularını olağan söylemden ziyade şiir aracılığıyla ifade etmeyi tercih ediyor.⁴¹ Hayat dolu ve dışa dönük bir kadın olan Louise, 1992 yılında gerçekleşen arama sırasındaki deneyimini tartışmaya yönelik bütün girişimlerimi başarılı bir şekilde savuşturdu. “İfade”sinde her şeyin yazılı olduğunu söyledi ve bana tutanakların birer kopyasını vermekte ısrar etti. Kendi deneyimi yerine, hapiste yazılan şiirler (çıplak aramalarla ilgili olanlar da dahil olmak üzere) hakkında konuştu. Bu travmatik olay hakkında konuşma yetisi yazının getirdiği mesafeyi ve şiirin aracılığını gerektiriyor gibiydi.

Korku, tedirginlik ve depresyonun yanı sıra uykusuzluk ve kâbuslar, saldırıya uğrayan tutuklularda sıklıkla görülen belirtilerdi. Louise, Maghaberry cezaevindeki kadınların hâlâ bu olayın tekrar gerçekleşmesinden korktuklarını söyledi: “Rutini bozan küçük bir aksaklık, yemek servisinde ya da kapıların açılışındaki herhangi bir gecikme bir hayli sıkıntı verici oluyor çünkü bir şeyler yapmak üzere olduklarını düşünüyorsun.” Böylelikle korku, kurumsal düzendeki herhangi bir sapmanın tetiklediği endişe tarafından sarmalanır, travma bir tür kurumsallaştırma olarak işler. 1992’den beri bu tür çıplak aramalar yapılmadı fakat bunların bir daha asla gerçekleşmeyeceğinin hiçbir garantisi yok. Saldırı tutuklularda güvenliklerine ilişkin oldukça derin bir belirsizlik hissi bıraktı.

Kadın tutuklular mahremiyeti ızdırap verici bir biçimde ihlal eden çıplak aramalardan uzun zamandır şikâyetçilerdi.⁴² Fakat ilk defa 1992 çıplak aramasından sonra, bir çıplak aramayı tecavüz ve cinsel istismar olarak tanımlamışlardı. Katolik Belfast’ın işçi sınıfı kültüründe tecavüz ve cinsel şiddet dile getirilemeyen alanına girer çünkü yoğun kırılma ve utanç duyguları uyandırır. Dolayısıyla bu ifadelerin söyleme kazanması önemli bir değişimin göstergesidir. Bu değişim, toplumun cinsel istismarı kadın üzerindeki tahakkümün özel bir türü olarak kabul etmesine ve feminizmin açtığı söylemsel alana bağlanabilir. Cumhuriyetçi kadınlar çıplak aramalardan tecavüz olarak bahsediyorlardı. Böylelikle, bedene müdahalenin kurumsal biçimlerini ve “en kişisel ve derin anlamıyla kimliğin ve ontolojik güvenliğin temel yapılarına yönelik bir saldırı”⁴³ olan bu ihlallerin siyasi niteliğini göz ardı eden, tecavüze ilişkin hukuki tanımlara meydan okuyorlardı. Tutuklu anlatılarının tamamının dahil olduğu

tanıklık janrı, anlatıların konumuyla –yani şiddet olaylarının siyasal propaganda amacıyla anlatı biçiminde resmileştirilmiş olma olasılığıyla– ilgili bir soruyu akla getiriyor.

Toplu olarak maruz kalınan şiddet olaylarına ilişkin anlatılar, bilinçlilik biçimlerinin oluşturulması ve yeniden yaratılmasında araçsal bir yeri olan yerel toplumsal ve siyasal göndergesellik sistemleri dahilinde şekillenme eğilimindedir.⁴⁴ Yine de tutuklular tarafından üretilen çıplak arama anlatılarının doğruluğundan şüphe duymak için hiçbir sebebim yok. Aynı şekilde gizli bir siyasi gayeden şüphelenmek için de sebebim yok. Sinn Fein ne kadın tutukluları saldırıdan sonra valiye dava açmaları için teşvik etti ne de kadınların, soyunma emrine karşı koyma sebeplerini anlayabildi. Çoğunluğu erkeklerden oluşan Sinn Fein, kadınlara yönelik cinsel şiddete ilişkin herhangi bir şey duymamakta direndi. Bazı tutukluların erkek arkadaşları ve erkek akrabaları, kadınların çıplak aramalara direnme arzusunu, bunun kadınların kendilerini gereksiz yere tehlikeye atması olduğunu öne sürerek sorguladı.⁴⁵ Bu tutanakların dahil olduğu siyasi janr, tutuklular ile çıplak aramalara karşı çıkan insan hakları örgütleri arasında tartışma konusu olmuştu. Fakat bu tartışma saldırının cinsel doğasından çok, anlatılarında tutukluların siyasal kimlik olarak “savaş esirleri”ni benimsemiş olmasıyla ilgiliydi. İnsan hakları savunucuları tutukluların çıplak aramaların tecavüz olduğuna ilişkin iddialarını sorgulamıyor, çıplak aramaların penetrasyonsuz tecavüz olduğunu kabul ediyorlardı.⁴⁶ 1992 yılındaki çıplak aramaları tecavüz olarak görme ve isimlendirme yetisi, yalnızca feminist siyasetin söylemsel uzamına değil, aynı zamanda kurumsal iktidarın pratiklerindeki kökten değişime de bağlanmalıdır. Şimdi, bu pratikleri tanımlayan savaş alanının değişimini inceleyeceğim.

Tahakküm Sahnesi: Değişen Bir Savaş Alanı

Çıplak aramalar 1982’de, içinde kabinler bulunan özel bir odada uygulanmaya başlamış ve o günden beri de gerçekleştirilmeye devam etmişti. Kadınların kabinlerde soyunmaları, inceleme için kıyafetlerini gardiyanlara vermeleri ve bedenlerini bir çarşafı örtmeleri gerekiyordu. Her bir giysi arandıktan sonra gardiyanlar çarşafı kaldırıyor ve kadınların bedenlerini önce genel, daha sonra ayrıntılı bir biçimde (saçlar, eller ve ayak tabanları, koltuk altları) fiziksel temas olmadan inceliyorlardı. Bu inceleme Feldman’ın “tahakküm optikleri”⁴⁷ olarak adlandırdığı olgunun azami seviyede uygulanmasıdır. Bu gibi pratiklerin tutukluları nasıl birer tetkik nesnesine dönüştürerek maddeleştirdiğini görmek zor değil. Gardiyanların inceleyici bakışıyla, tutukluların sadece giysileri değil şahsiyetleri de soyulur. Eski tutuklu Carol bir çıplak aramadan bahsederken bu nesneleştirilme hissini aktarmış, bunun “pazardaki sığırmişsin” gibi hissettirdiğini söylemişti. Çıplak aramaların yoğun bir aşağılanma ve iktidarsızlık duygusu uyandırması şaşırtıcı değildir. Bir diğer eski tutuklu Brenda, çırılçıplak soyulmaktansa dövülmeyi tercih ediyordu: “Çıplakken o kadar savunmasız

hissediyorsun ki” diyordu –“Çıplakken, karşılık verebilecekmiş gibi hissetmiyorsun çünkü kendini her açıdan ifşa etmiş oluyorsun. İnsan çırılçıplak soyulup aranacağını öğrendiğinde ağlayacak gibi oluyor. Bu seni çok kızdırıyor ve ayrıca çok da vahşileştiriyor.” Brenda’nın savunmasızlığı, bir güvenlik uygulaması olarak çıplak aramaların, kendi araçsal rasyonelliğini sorgulayan bir tahakküm tekniği olduğunu ortaya koyuyor.

Çıplak aramalar, daha sık ve daha gelişigüzel uygulanmaları sebebiyle, bir cezalandırma tekniği olarak sert bir biçimde uygulanmaya başladığında, kadın tutuklular bu uygulamaya fiziksel olarak karşı koymaya karar verdiler. Brenda’nın sözleriyle, çıplak arama sonrasında yaşananlar şu şekildeydi: “Kelimenin tam anlamıyla giysileri üzerinden çekip çıkartmak zorunda kalmışlardı. Bu utanç vericiydi çünkü tekmeler savuruyor ve debeleniyordun ve onlar giysilerini üzerinden tamamen çekip çıkarıyorlardı ve sen... O zaman nasıl hissettiğimi anlatamam. Hiçbir şeymişsin gibi hissediyorsun, aşağılanmış hissediyorsun. Bir tür tecavüz gibi. Sütyeni ve iç çamaşırını üzerinden yırtıp alıyorlardı [iç geçirme]. Ağlayacak gibi hissediyorsun, yusuvarlak bir top haline gelip bir köşeye gömülmek ve oradan bir daha hiç çıkmamak istiyorsun!” 1989’da kadın tutukluların lideri olan Jennifer bana fiziksel direnişin tutuklularda muazzam bir psikolojik zarara yol açtığını söyledi. Direniş onlarda bir faillik hissi uyandırmıştı fakat bu pahalıya mal olmuştu. Zorla soyulmak ve bu süreçte yaralanmak son derece ıstırap vericiydi. Üstüne üstlük sonrasında tutuklular itaatsizlik sebebiyle aften faydalanma haklarını kaybetmiş ve hücre hapsiyle cezalandırılmışlardı.

Sivil ve dini örgütlerin çıplak aramalara karşı yürüttüğü uzun soluklu seferberliğin ardından, çıplak aramaların sıklığı ve uygulamanın gelişigüzelliği azaldı. Bu esnada tutukluların taktikleri de değişti. 1984’ten sonra kabinlerinde soyunuyor fakat üzerlerine çarşaf örtmeyi reddederek çıplak ve sessiz bir biçimde duruyorlardı. Gardiyanların, bedenleri hakkında sıklıkla yaptıkları yorumlara cevap vermiyor; yüzlerinde alaycı bir gülümsemeyle doğrudan gözlerinin içine bakıyorlardı. Brenda “[Gardiyanlara] sık sık, ‘Bunu kızına yapar mıydın? Bundan zevk mi alıyorsun? Bunu neden yapıyorsun? Bizde bir şey yok.’ diyorduk. O zaman daha da öfkeleniyorlardı.” demişti. Bu hareketlerin amacı utanç ve aşağılanmayı tutukludan gardiyanlara çevirmek, böylece çatışma sahasını değiştirmektir. Bununla birlikte, kontrol teknolojilerinin gizli tutması beklenen zevk alma biçimlerini açığa çıkartırlar. Çıplak aramalar açıkça gardiyanların ve tutukluların öznellikleriyle ilişkili olmalarına rağmen, nesnellik, tarafsızlık ve bir tür sıhhi mesafe görüntüsü ile kuşatılmışlardır: Kabinler, çarşaf, aramanın ritüelleştirilmiş sıralaması. Bu tür bir sıhhi mesafe tutukluların bedenlerine el koyulduğu gerçeğini, kurumsal yönetmeliğin gerektirdiği tarafsız bir prosedür kisvesine büründürür. Bir tarafta özneler arasındaki düşmanlık, aşağılanma ve çıplak aramaya nüfuz eden ve hatta onu bir cezalandırma mekanizması olarak tesis eden kontrol dinamikleri, öbür

tafta ise çıplak aramanın steril ve gerekli bir prosedür olarak kurumsal açıdan rasyonelleştirilmesi söz konusudur. Bu ikisi arasındaki ayrışma cezaevi görevlilerinin, mesleki sorumluluk kisvesi ardına saklanarak, bilfiil dahil oldukları iktidar ilişkisini olumsuzlamalarına olanak sağlar. Ne de olsa Foucault'nun da belirttiği gibi "İktidar ancak önemli bir bölümünü maskeleyenle şartıyla hoş görülebilir."⁴⁸ Bu olumsuzlama sadece giysilerinden değil, aşağılanma ve güçsüzlük duygularının eşlik ettiği ihlal edilme deneyimlerinden de mahrum bırakılan tutuklular açısından bilhassa yaralayıcıdır.

Tutuklular bu ayrışmayı çeşitli şekillerde kırmaya çalışmışlardır. İlk önce soyunmayı reddettiler ve böylelikle cezaevi görevlilerini soyma eyleminin şiddetiyle fiziksel olarak ilişki kurmak zorunda bıraktılar. Sonrasında, çarşaf kullanmayı reddetmek gibi pasif direniş taktiklerini benimsediler. Bu itiraz son derece önemlidir çünkü çarşaf bu bağlamda sahte bir adab-ı muâşeret gösterisi işlevini görür. Çarşaf, örtmek için değil açılmak için oradadır ve dolayısıyla ikinci bir zoraki ifşa eylemi teşkil eder. Bedenin görsel olarak istila edilmesini tıbbi muayenenin steril anlamları ardına gizleyen iki yönlü bir soyma eylemidir bu.⁴⁹ Kadınlar alaycı bir gülümsemeyle görevlilerin gözlerinin içine bakıp çırılçıplak durarak bu iktidar kurgusuyla işbirliği yapmayı reddettiler. Yani Judith Butler'ın "buyruğun meşruiyetini zarif bir biçimde sorgulamaya açan bir uyumlu olma parodisi"⁵⁰ adını verdiği eylemi gerçekleştirdiler. Bu vakada pek de zarif olmayan uyum parodisi, üniformaları ardına sığınmış kişilere doğrudan hitap ederek ve onları bir iktidar ilişkisine dahil oldukları gerçeğiyle yüzleşmeye zorlayarak çıplak aramaların sağlık önlemlerine karşı çıktı. Sanki çıplak bedenin tam da o çıplaklığı, çıplak aramalara içkin olan tahakküm fantazmatiklerini de gözler önüne seriyordu. Ulusal İnsan Hakları Kurulu'nun gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre, bazı cezaevi görevlileri tutukluların davranışını rahatsız edici bulmuştu.⁵¹

Edimsel Toplumsal Cinsiyet ve Cinsel Farklılık

1992'de gerçekleştirilen çıplak aramalar cezaevi yetkililerinin onları büründürmeye çalıştığı steril profesyonellik görüntüsünden önemli ölçüde ayrılıyordu. Kurumsal düzenleme iddiası tamamen ortadan kalkmamıştı. Örneğin, ritüel olarak kadınlara cezaevinin çıplak arama düzenlemesine uyup uymayacakları soruluyordu ve bazı durumlarda hareketsiz duran bir kadının yarı-çıplak bedeninin üzerine bir çarşaf fırlatılıyordu. Fakat "disiplin sağlama amaçlı bir rutin" kurgusu arama esnasında en aza indirgenmiş ve ancak daha sonra kadınlar genel düzeni bozan davranışlardan ötürü suçlandıklarında yeniden ileri sürülmüştü. Cezaevi buyruklarına itiraz ettikleri için hepsi de hücre cezası, dinlenme hakkının kaybı ve birtakım başka, disiplin sağlama amacı güden cezalara mahkûm edilmişlerdi. Bu cezalar düzeni bozan davranışları cezalandırmaktan çok, gardiyanların saldırısını meşrulaştırma işlevi görüyorlardı. Başka bir deyişle, kadın tutuklulara uygulanan cezalar, gerçekleştirilmiş ve

akabinde yargılamaya tabi olmuş bir emre itaatsizlik eylemine verilen birer cevap değildi. Daha ziyade böyle bir eylemin uydurulabilmesi için cezalara ihtiyaç duyuluyordu. Cezalar “başkaldırı eylemi”nin bir sonucu olmak yerine, onu üretiyordu. Bu durum aynen, cinsel şiddet faillerinin, uyguladıkları şiddeti çoğu zaman mağdurun önceki bir hareketine vermiş oldukları bir karşılık şeklinde rasyonelleştirmesine benzer.

Uzun süre devam eden çıplak aramalar bu cezaların *evleviyetle* yaratmaya çalıştığı kurumsal rutin görünümünün aksine, cinsellik sahasında uygulanan ritüelleştirilmiş bir askeri iktidar gösterisi olarak düzenlenmişti. Bu uygulamanın amacı azami derecede dehşet yaratmaktı. Foucault’ya göre cinsellik bir mülk olmaktan ziyade “iktidar ilişkileri için bilhassa yoğun bir aktarma noktası”dır. Foucault, cinsellik “iktidar ilişkilerindeki en zorlu unsur değildir fakat daha fazla işlevselliği olan unsurlardan biridir: En fazla sayıda manevra için olanak sağlar ve en çeşitli stratejiler için bir temel taşı, bir destek noktası işlevi görebilir.”⁵² der. Bu vakada cinsellik, tutukluların bedenlerine penetrasyonun, siyasal kimliklerine penetrasyonu yasallaştırdığı ve böylelikle yöneticinin, hapisane alanını kontrol etmesini sağlayan bir itaat stratejisinin destek noktasıydı. Bu durumda tutukluların bedenlerinin kontrol altına alınması bir güç gösterisinden çok, onların öznelliklerini yeniden şekillendirme çabasıymış gibi görünüyor. Bu şekillendirmenin amacı siyasi tutukluların, cezaevi koşullarına uyum sağlayan tutuklulara dönüşümünü ve (eşit derecede önemli olan bir başka dönüşümü) başkaldıran kadınların boyun eğen kadınlara dönüşümünü gerçekleştirmektir. Cinselliğin kendilerine karşı siyasi bir silah olarak kullanıldığını iddia eden tutuklular bu kadarını açıkça anlamıştı. Örneğin, Theresa “Nasıl ki tecavüz ancak kadınlar üzerinde iktidar sağlama amacı güden bir şiddet eylemi olarak tanımlanabilirse, çıplak aramalar da ancak bu şekilde tanımlanabilir.” diyordu. Fakat tutuklular 1992’de yaşananların, *sadece* feminist bakış açısıyla anlamlandırılabilir bir kadınları ezme çabası olmadığını belirtmeye de dikkat ettiler. Carol feminist örgütlerin ve insan hakları örgütlerinin vakaya gösterdiği ilgiye cevaben, saldırının aynı zamanda tutukluların benimsediği cumhuriyetçi siyasi tutuklu kimliğini de zayıflatmayı amaçladığını vurguladı. Kadın ve IRA mensubu kimlikleri kadınlara ayrılamaz görünüyordu. Ashina bakılırsa saldırı sırasında Maghaberry cezaevinde 21 kadın tutuklu ve 300 erkek tutuklu bulunuyordu. Kadınlar IRA mensupları olarak siyasal kimliklerini ve kendi örgütsel yapılarını korumuşlardı. Fakat erkekler siyasal kimliklerinden vazgeçmiş, cezaevi düzenlemelerine tamamen uyum sağlamışlardı. Cezaevi müdürüne göre kurumun siyasal olarak tamamen kontrol altına alınmasına tek engel kadınlardı. Siyasal özerkliklerinin boyunduruğa alınması, kimliğin hiyerarşik bir toplumsal cinsiyet sisteminin normatif sınırları içerisinde yeniden işlenmesi olarak düzenlenmişti. Bu sistem militanın bedenini, boyun eğen kadının cinselleştirilmiş bedenine dönüştürüyordu. Bu dönüşüm tutuklunun siyasal bedeninin, cezaevi müdürü ve görevlilerinin temsil ettiği eril siyasal yapı tarafından

ihlali aracılığıyla gerçekleştiriliyordu. Her ne kadar kadın tutukluların bedeni etnik olarak ikincil konuma itilmiş olmanın ve kolonyal tarihin izlerini taşısa da ve her ne kadar siyasal yapı İngiliz otoriteleri tarafından temsil edilse de, kadınların tabi kılınışı Katolik/milliyetçi cemaate hükmedilmesi gibi daha geniş bir anlama da sahipti. Ve bu tabi kılınış, İngiltere ile İrlanda arasındaki sömürge ilişkilerinin çoğu zaman cinsel şiddet söylemi içerisinde dile getirildiği bir siyasal temsiller tarihine kaydedildi.⁵³

1992'deki çıplak aramaların, kadın görevlilerin eril yapının bir uzantısı olarak hareket ettiği askeri bir toplu tecavüz eyleminin mizansenini olduğunu ileri sürüyorum. Şöyle izah edeyim: Her şeyden önce, aramayı yapan kadınların yanında erkek gardiyanlar da bulunuyordu. Asker erkeklerin tehdit edici varlığı, bağırarak cinsel hakaretler yağdırmaları ve yanlarında havlayan köpekler bulunması sebebiyle daha da vurgulanırken kadın gardiyanların cinsiyet göstergeleri silinmişti. Bu işaretler bir yandan, çok yakına gelmedikleri sürece gardiyanların cinsiyetini algılamayı güçleştiren kask ve siperlikleri de içeren askeri üniforma kullanımı ile siliniyordu. Öte yandan, kadın görevlilerin erkek gardiyanların kahkahalarına ve cinsel şakalarına açık bir biçimde eşlik etmesiyle cinsiyet bulanıklaşıyordu. Sonuncu ama en az öncekiler kadar önemli olan bir başka husus da, erkek ve kadın görevliler arasındaki cinsiyet ayrımlarının kadınların soyunmaya zorlanmasıyla silinmesiydi. Kadın tutukluların eril şiddetle bağdaştırdığı türde bir şiddetti bu.

Görevliler arasındaki cinsiyet ayrımlarının birbirine girmesi, tutuklulardan biri olan Maureen'e bilhassa acı verici görünmüştü: Başka bir tutuklunun açıkça "tecavüz" olarak adlandırdığı eylemleri gerçekleştiren bu "sözde kadınlar"dan iğreniyordu. Bu bağlamda kadın görevliler erkekler gibi davranarak kadın tutuklulara onlarla aynı görünüyorlardı. Burada toplumsal cinsiyet biyolojik maddeye dayandırılmaktan çıkar ve Judith Butler'ın da ileri sürdüğü gibi performansa dayalı hâle gelir. Butler "toplumsal cinsiyeti, 'edimselliğin,' anlamın dramatik ve değişken bir biçimde inşa edildiğini ima eden *bedensel bir üslup*; aynı anda hem kasti hem de edimsel bir 'eylem'miş gibi ele alın"⁵⁴ der.

Bu "toplumsal cinsiyet eylemi"nin ne kadar etkili olabileceğini, tutukluların ona gösterdiği tepkilerde görebiliyoruz. Aslında tutuklulara, kadınlar tarafından zorla soyulmuş olmalarının ihlal edilme hissini daha az gerçek kılıp kılmadığını sorduğumda, hepsi bu soruma olumsuz cevap verdi. Tutukluların cevabı, kadın görevlilerin, yasal tanımı dahilinde gerçekleştirildiği takdirde cezaevi müdürünün kovulmasına sebebiyet verecek bir toplu tecavüz fantezisi sergileyerek erkekler gibi "hareket ettiklerini" öne sürüyor.

Makalenin başında da belirttiğim gibi, fantezi kendi gerçeklik biçimini yaratır. Dolayısıyla bir toplu tecavüz fantezisinden bahsederken, bunun gerçek olmadığını söylemeye çalışmıyorum.

Aslında bedeninin cinsel açıdan istismarı ve bu durumun yarattığı psikolojik ve duygusal sonuçlar gerçektir. Tutuklu kadınları taciz eden kadın gardiyanların “gerçek” kadınlar olmadıklarını söylemeye de çalışmıyorum. Benim söylemek istediğim şu: 1992’de gerçekleşen arama –önceki çıplak aramaların tersine– Butler’ın deyimiyle, hem kasti hem de edimsel bir şiddet “eylemi”, heteroseksüel toplu tecavüz fantazmatikleri tarafından harekete geçirilen bir “eylem”di. Gardiyanlar bu “eylem”i sergileyerek bilfiil –yasal olarak olmasa da psikolojik ve siyasi olarak– etnik temelli ve heteroseksüel bir tecavüz gerçekleştirdiler. Carol’un, kendisi soyulurken erkeklerin kadın görevlileri yönlendirdiğine ilişkin açıklaması, diğer tutukluların ifadeleriyle beraber, bu yorumu doğrular. Kurumsal düzenleme kisvesi altında tecavüz biçimlerinin uygulanmasına olanak sağlayan, tam da, tecavüzün yasal tanımlarının gerçekleştiği ile cinsel açıdan ihlal edilme deneyiminin kendisi arasındaki bu kaymadır.

1992’de tutuklulara toplu olarak saldırılmasını mümkün kılan, toplumsal cinsiyet konumlarının cinsel farklılıkla bitişik olmayacak biçimde yeniden hizalanmasıydı. Lacan’a göre cinsel farklılığı belirleyen biyoloji değil, sembolik bir düzen içerisinde cinsel farklılığın yaratılmasında önemli bir rol oynayan imleyenin konumudur.⁵⁵ Öyleyse bu tahakküm sahnesinde cinsel farklılık nasıl üretiliyor? Erkek ve kadın görevliler arasındaki cinsiyet farklarının silinmesi, toplumsal cinsiyet hiyerarşisi dahilinde yazılmış bir cinsel farklılık kareografisinin oluşturulmasının koşuluysa ve buna izin verdi. Bu toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde hem kadın hem erkek gardiyanlar, kontrol eden erkekler (sadece erkekler değil etnik açıdan egemen olan erkekler) olarak konumlarını yeniden onaylarken, kadın tutuklular zorla ikincil kadınlar konumuna itilmişti.

Kadın görevlilerin toplumsal cinsiyetlerinin nasıl büküldüğünden bu kadar bahsetmek yeter. Peki, *siyasal yapıya* ne demeli? Müdür ve görevlilerin siyasal yapıyı temsil ediyor olması, bu görünüşte tarafsız yapının derinlemesine cinselleştirilmiş olduğunu ortaya koyuyor. Bu yapının cinsel operasyonları, kadınların bedenlerine yönelik saldırıları bütün yetkisini *Devletin* siyasal iktidarından alır. Cinsel ve siyasal iktidar ilişkileri çıplak aramalarda sadece birbirine bağlı değildir, aynı zamanda fantezinin ve kontrol teknolojisinin işleyiş biçimleri aracılığıyla da ayrılmaz bir biçimde kaynaşmıştır. Bu kaynaşma aynı anda tutuklunun hem bedeninin hem de tek özel alanı olan hücresinin ihlali aracılığıyla en yüksek ifadesine ulaşır. Kadın tutukluların her zamanki kabinler yerine kendi hücrelerinde soyulması, kadınları güvenli bir psikolojik alandan mahrum bırakan ikili bir ihlali temsil eder. Saldırıdan sonra gidecek hiçbir yer yoktur, hücre onlara sürekli olarak savunmasızlıklarını hatırlatan yabancılaşmış bir mekâna dönüşmüştür.

1992’deki çıplak aramaların şiddetli aşırılığı, bu uygulamayı meşrulaştıran rasyonel işlevselliği sorgulamaya açar. Eğer Kuzey İrlanda’da yapılan çıplak aramalarda faydacı bir

amaç güdülmüyorsa, onları tanımlayan iktidar ilişkisi de “tutuklular” ve “görevliler” arasındaki tarafsız bir ilişki değildir. Aksine, bu tarz bir iktidar ilişkisi, etnik farklılıkların belirlediği kültürel ve kişisel bir tahayyül alanında gerçekleşir ve orada mevcut olan cinselleştirilmiş ve cinsiyetlendirilmiş fantezileri istismar eder. Sessizlikleri göz önünde bulundurulduğunda, gardiyanların 1992'deki çıplak aramaları harekete geçiren fantezi senaryosundan ne kadar etkilendikleri açık değildir. Belirli bir düzeyde etkilendikleri varsayılabilir, zira olaydan sonra kadın gardiyanlara psikolojik danışmanlık sunulmuştu. Tutukluların bağımsız danışmanlık istekleri ise geri çevrildi. Onlara sadece cezaevi danışmanının hizmetleri sunuldu ve onlar da danışmanın kendilerine saldıran cezaevi yapılanmasının bir parçası olduğunu öne sürerek bu teklifi reddettiler. Carol bazı gardiyanların, aile ziyaretleri gibi savunmasız anlarda kendilerini cinsel olarak taciz etmeye devam ettiğini söyledi.

Son Söz: Travma ve Öznelliğin Oluşumu

Maghaberry'deki kadın tutuklular, cezaevi müdürüne, cinsel taciz sebebiyle dava açtılar. Bu girişim, müdürün yürüttüğü çıplak arama gibi, eşi benzeri görülmemiş bir kolektif çabaydı.⁵⁶ Eski tutuklular zoraki aramanın dehşet verici sonuçlarından bahsettiler ama aynı zamanda bunun sonucunda “daha da siyasileştikleri” konusunda oldukça kararlıydılar. Carol ve Ann Marie gibi kadınların bu ifadeyle söylemek istedikleri, şiddetin onları farklı tahakküm biçimleri arasındaki bağlar hakkında daha derinlemesine düşünmeye ittiği idi. Bu kadınların çoğu, milliyetçi cemaatlerin askeri olarak ezilmesine karşı, içlerinden gelen sesi dinleyerek IRA'ya katılmıştı. Onlar açısından bu yeni siyasi bilinç, tahakkümün onları hem kadınlar hem de Katolik-milliyetçiler olarak ezmek amacıyla yapısal olarak nasıl düzenlendiğini anlamak demektir. Bu tutuklular için kadın olmak, daha önce sahip olmadığı politik bir boyut kazandı. Denise Reiley'nin sorusunu tekrarlayarak diyebiliriz ki, bu politikleşmenin sorunsallaştırdığı mesele, kadın olmanın ne anlama geldiğiydi.

Tutuklular açısından kadınlık, siyasi faillikle, yani İngiliz hükümetine karşı giriştikleri milliyetçi mücadeleye aktif katılımlarıyla bağlantılıydı. Tutukluların arama sonrasında daha çok farkına vardıkları bu siyasal öznellik, erkek müdürün cezaevi üzerindeki bütüncül kontrolüne engel teşkil ediyordu. “Terörist” kadınları en iyi ihtimalle birer istisna, ya da en kötüsü, toplumsal cinsiyetten sapmalar olarak gören (her iki durumda da pek kadın değillerdi) egemen kadınlık normlarına da meydan okuyordu.⁵⁷ Çıplak arama; tutukluların, yalnızca cezaevi normlarına değil, aynı zamanda Katoliklere (zapt edilmiş) hadlerini bildiren Kuzey İrlanda'nın etnik hiyerarşisine de boyun eğmesini sağlamak amacıyla bedensel şiddet kullanımı olarak ele alınabilir. Yine de Kuzey İrlanda'da çıplak aramalar alelade bir şiddet biçimi değil, bilhassa kadınları hedef alan bir şiddet biçimidir. Das ve Nandi'nin zekice ortaya

koyduğu üzere, öznelliklerin ve siyasi söylemin oluşumunda önemli olan, yalnızca şiddet değil şiddetin aldığı biçimdir.⁵⁸ Direnen tutuklular kadın olduğu sürece, çıplak aramaların şiddeti, özerk bir siyasi özne olan kadını erkeğe bağımlı bir özneye dönüştürerek kadınların edilgen kadınlık normlarına boyun eğmesini sağlamayı –yani siyasi failliklerini ellerinden almayı– amaçlıyordu.

Foucault modern cezalandırma mekanizmalarının öznellikleri dönüştürmeyi, kimliği yeniden düzenlemeyi amaçladığını belirtmişti.⁵⁹ Fakat bu gibi bir dönüşüm aldatıcı bir süreçtir. Kolektif ve kişisel tarihlerin değişkenliğine, fantazmatik mahremiyetlere ve fantezilere tabi olan “ruhlar”ın dönüşümü öngörülemez ve çoğunlukla geri teper. Kadın tutukluların bedenlerini “sahip olunabilir” bir dişillığe dönüştürüp cinselleştirerek onların siyasi radikal cumhuriyetçi kimliklerini kırma çabası, ehlileştirilmiş özneler üretmedi. Tam tersine, radikalleşmiş siyasi kimlikle ilişkili yeni kadınlık tanımları ortaya çıktı. Fakat yine de kurumsallaşmanın işaretleri –yeni savunmasızlıkların göstergeleri– kadınların bedenlerine kazınmıştı. Bu süreçte, hem toplumsal cinsiyet kimliğinin hegemonik inşalarına hem de devlet iktidarının ideolojik temellerine meydan okunduğunu söyleyebiliriz. Böylelikle toplumsal cinsiyetin değişken ve edimsel olduğu ve farklı iktidar yapılarına uyum sağlayabileceği anlaşıldı. Devlet iktidarı, kendini meşrulaştıran tarafsızlık ve rasyonellik örtüsünü kaybetti ve böylece derinlemesine cinselleştirilmiş, semptomatik bir siyasal yapı su yüzüne çıkmış oldu.

KAYNAKÇA

Abrams, Phillip. “Notes on the Difficulty of Studying the State.” *Journal of Historical Sociology* 1/1 (1988): 58-89.

Appadurai, Arjun. “Dead Certainty: Ethnic Violence in the Era of Globalization.” *Public Culture* 10/2 (1998):123-148.

Aretxaga, Begoña. “Dirty Protest: Symbolic Overdetermination and Gender in Northern Ireland Ethnic Violence.” *Ethos* 23/2 (1995):123-148.

Aretxaga, Begoña. *Shattering Silence: Women, Nationalism, and Political Subjectivity in Northern Ireland*. Princeton: Princeton University Press, 1997.

Aretxaga, Begoña. “Engendering Violence: Strip Searches of Women in Northern Ireland.” *History in Person: Enduring Struggles and Practices of Identity* içinde. Der., Dorothy Holland ve Jean Lave. Santa Fe: School of American Research Press, 2000.

Brown, Wendy. *States of Injury. Power and Freedom in Late Modernity*. Princeton: Princeton University Press, 1997.

Butler, Judith. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge, 1990.

Butler, Judith. *Bodies that Matter: On the Discursive Limits "Sex"*. New York: Routledge, 1993.

Butler, Judith. *The Psychic Life of Power*. Stanford: Stanford University Press, 1997.

Cairns, David ve Shaun Richards. *Writing Ireland: Colonialism, Nationalism and Culture*. Manchester: Manchester University Press, 1988.

Community for Justice. *Strip Searching – A Moral Issue*. Community for Justice Publication, 1987.

Cornell, Drucila. *Transformations: Recollective Imagination and Sexual Difference*. New York: Routledge, 1993.

Crapanzano, Vincent. *Waiting: The Whites of South Africa*. New York: Vintage Books, 1986.

Das, Veena. *Critical Events: An Anthropological Perspective on Contemporary India*. Delhi, New York: Oxford University Press, 1995.

Das, Veena. "Language and Body: Transactions in the Construction of Pain." *Daedalus* 125/1(1996):67-93.

Das, Veena ve Ashis Nandy. "Violence, Victimhood and the Language of Silence." *Contributions to Indian Sociology* 19/1 (1985):177-194

Drakulic, Slavenka. "Women Hide Behind a Wall of Silence." *Why Bosnia? Writings on the Balkan War* içinde. Der., R. Ali ve L. Lifschultz. Stone Creek, Connecticut: The Pamphleteer's Press, 1993.

Elshtain, Jean Bethke. *Women and War*. New York: Basic Books, 1987.

Feldman, Allen. *Formations of Violence: The Narrative of the Body and Political Terror in Northern Ireland*. Chicago: Chicago University Press, 1991.

Foucault, Michel. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Vintage Books, 1979.

Foucault, Michel. *The History of Sexuality, Vol 1*. New York: Vintage Books, 1980.

Freud, Sigmund. *Mosses and Monotheism*. Standard Edition, 1939.

Garland, David. *Punishment and Modern Society: A Study in Social Theory*. Chicago: The University of Chicago Press, 1990.

Grosz, Elizabeth. *Volatile Bodies: Towards a Corporeal Feminism*. Bloomington: Indiana University Press, 1994.

Harlow, Barbara. *Barred: Women, Writing and Political Detention*. Hanover: Wesleyan, 1992.

Hayden, R. M. "Imagined Communities and Real Victims. Self-Determination and Ethnic Cleansing in Yugoslavia." *American Ethnologist* 23/4 (1996):783-801.

Herr, Sheryl. "The Erotics of Irishness," *Critical Inquiry* 17 (1990):1-34.

Kilfeather, Siobhan. "Strangers at Home: Political Fictions by Women in Eighteenth Century Ireland." Doktora tezi, Princeton University, 1989

Lacan, Jacques. "The Signification of the Fallus." *Ecrits* içinde, 281-292. New York: Norton, 1977.

Laplanche, Jean ve Jean-Bertrand Pontalis. "Fantasy and the Origins of Sexuality." *Formations of Fantasy* içinde. Der., V. Burgin, J. Donald ve C. Kaplan, 5-34. New York: Routledge, 1989.

Malkki, Liisa. *Purity and Exile: Violence, Memory and National Cosmology Among Hutu Refugees in Tanzania*. Chicago: Chicago University Press, 1995.

McVeigh, Robbie. *It's Part of Life Here... the Security Forces and Harrasment in Northern Ireland*. Belfast: Committee on the Administration of Justice, 1994.

Nash, Catherine. "Remapping and Renaming: New Cartographies of Identity, Gender and Landscape." *Feminist Review* 44(1993):39-57.

National Council for Civil Liberties (NCCL). *Strip Searching: An Inquiry into the Strip Searching of Women Prisoners at Armagh Prison 1982-1985*. 1986.

Nietzsche, Friedrich. *The Genealogy of Morals*. New York: Anchor Books, 1956.

Nordstrom, Carolyn. "Rape: Politics and Theory in War and Peace." *Australian Feminist Studies* 11/23 (1996):149-162.

Olujić, Maria B. "The Croatian War Experience." *Fieldwork Under Fire: Contemporary Studies of Violence and Survival* içinde. Der., Carolyn Nordstrom ve Antonius C.G.M. Robben. Berkeley: California University Press, 1995.

Peteet, Julie. "Male Gender and Rituals of Resistance in the Palestinian Intifada: A Cultural Politics of Violence." *American Ethnologist* 21/1 (1994):31-49.

Rolston, Bill. "Mothers, Whores and Villains: Images of Women in Novels of the Northern Ireland Conflict." *Race and Class* 31/1 (1989):31-49.

Rose, Jacqueline. *States of Fantasy*. Oxford: Oxford University Press, 1996.

Santner, Eric L. *Stranded Objects: Mourning, Memory and Film in Postwar Germany*. Ithaca: Cornell University Press, 1990.

Scarry, Elaine. *The Body in Pain: The Making and Unmaking of the World*. New York: Oxford University Press, 1985.

Stryker, Rachel. "Wee Girls or International Women: Strip Search and the Politics of Political Prisoners," American Anthropological Association'da sunulan bildiri, Washington, 1998.

Tambiah, Stanley. *Leveling Crowds*. Berkeley: University of California Press, 1996.

Tambiah, Stanley. "Obliterating the "Other" in Former Yugoslavia." *Paideuma* 44 (1998):77-95.

Taussig, Michael. *Shamanism, Colonialism and the Wild Man*. Chicago: Chicago University Press, 1987.

Taussig, Michael. *The Nervous System*. New York: Routledge, 1992.

Taussig, Michael. *The Magic of the State*. New York: Routledge, 1997.

Taylor, Diana. *Disappearing Acts: Spectacles of Gender and Nationalism in Argentina's "Dirty War"*. Durham: Duke University Press, 1998.

Torok, Maria. "Fantasy: An Attempt to Define Its Structure and Operation." *The Shell and the Kernel* içinde. Der., Nicolas Abraham ve Maria Torok, 27-36. Chicago: The University of Chicago Press, 1994.

Winkler, Cathy ve Penelope J. Hanke. "Ethnography and Ethnographer." *Fieldwork Under Fire: Contemporary Studies of Violence and Survival* içinde. Der., Carolyn Nordstorm ve Antonius C.G.M. Robben. Berkeley: California University Press, 1995.

Žižek, Slavoj. *The Sublime Object of Ideology*. Londra: Verso, 1989.

Žižek, Slavoj. *The Plague of Fantasies*. Londra: Verso, 1997.

¹ Bu makalenin bir diğer versiyonu, School of American Research tarafından yayımlanan *History in Person: Enduring Struggles and Practices of Identity* başlıklı ciltte yer alıyor.

* Begoña Aretxaga, "The Sexual Games of the Body Politics: Fantasy and State Violence in Northern Ireland," *Culture, Medicine and Psychiatry* 25(2001):1-27. Begoña Aretxaga, 1999 yılından beri Texas Üniversitesi Antropoloji bölümü üyesiydi. 2002 yılında kanser hastalığı sonucu hayatını kaybeden Aretxaga, siyasal ve psikolojik antropoloji alanında uluslararası üne sahiptir. Antropoloji alanının yanı sıra Kadın Çalışmaları alanında da önemli katkılarda bulunmuştur.

Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.utexas.edu/faculty/council/2003-2004/memorials/Aretxaga/aretxaga.html>

* İng. *phantasmatic*.

* İng. *dantesque*.

* İng. *Dirty Protest*.

² Begoña Aretxaga, "Dirty Protest: Symbolic Overdetermination and Gender in Northern Ireland Ethnic Violence," *Ethos* 23/2 (1995):123-148. Begoña Aretxaga, *Shattering Silence: Women, Nationalism, and Political Subjectivity in Northern Ireland* (Princeton: Princeton University Press, 1997).

³ İrlandalı folk şarkıcısı Christy Moore çıplak aramalar hakkında, Belfast'taki milliyetçi bölgelerin sosyal kulüplerinde popüler olan bir şarkı yazdı. Aslında bu şarkı, erkek kahramanlığını göklere çıkaran alışlagelmiş isyan şarkıları repertuarındaki kadınlarla ilgili tek şarkıydı. Christy Moore'un *Unfinished Revolution* albümü içinde yer alan "On the Bridge" şarkısına bakınız.

⁴ Çıplak arama meselesi, farklı siyasi görüşlerden feminist grupların çatışma noktasıydı. Ana akım feministler, siyasi şiddet kullandıkları için cumhuriyetçi harekete saldırıyor ve bu şiddetin esas mağdurlarının kadınlar olduğunu söylüyorlardı. Cumhuriyetçi kadınlar da onları sıklıkla, kadına yönelik şiddetin bu kurumsallaşmış türüne tepki göstermedikleri için suçuyorlardı. Bkz. Aretxaga, *Shattering Silence*.

⁵ Jacqueline Rose, *States of Fantasy* (Oxford: Oxford University Press, 1996).

⁶ Sigmund Freud, *Moses and Monotheism*, (Standard Edition, 1939), 76.

⁷ Rose, *States of Fantasy*, 8.

⁸ Phillip Abrams, "Notes on the Difficulty of Studying the State," *Journal of Historical Sociology* 1/1 (1988): 58-89.

⁹ Michael Taussig, *The Nervous System* (New York: Routledge, 1992). Michael Taussig, *The Magic of the State* (New York: Routledge, 1997).

¹⁰ Michel Foucault, *Discipline and Punish: The Birth of the Prison* (New York: Vintage Books, 1979).

¹¹ Judith Butler, *The Psychic Life of Power: On the Discursive Limits of "Sex"* (Stanford: Stanford University Press, 1997).

¹² Jean Laplanche ve Jean-Bertrand Pontalis, "Fantasy and the Origins of Sexuality," *Formations of Fantasy* içinde, der., V. Burgin, J. Donald ve C. Kaplan (New York: Routledge, 1989).

¹³ Slavoj Žižek, *The Plague of Fantasies* (Londra: Verso, 1997), 119.

¹⁴ Rose, *States of Fantasy*, 3.

¹⁵ Freud, Nietzsche'nin izinden giderek, devletin, sosyal hukukun ve ahlakın kökenini bir primordiyal cinayet – tarih öncesi devirde kudretli ve otoriter bir babanın ölümü– fantezisine bağlar. Hayal edilen bu cinayet için yas tutulduğu sırada ortaya çıkan suçluluk duygusu, Freud ve Nietzsche'ye göre, insanları devlete bağlayan psişik tutkallı oluşturur ve ahlakın devamlılığını sağlar. Bkz. Friedrich Nietzsche, *The Genealogy of Morals* (New York: Anchor Books, 1956) ve Freud, *Moses and Monotheism*. Yasın ulusal kimlikle ilişkisini inceleyen harika bir kitap için bkz. Eric L. Santner, *Stranded Objects: Mourning, Memory and Film in Postwar Germany* (Ithaca: Cornell University Press, 1990).

* İng. *being in a state*. İngilizcedeki "being in a state" ifadesi gergin, öfkeli veya üzgün bir durumda olmak anlamlarında kullanılmaktadır –ç.n.

¹⁶ Slavoj Žižek, *The Sublime Object of Ideology* (Londra: Verso, 1989).

¹⁷ Maria Torok, "Fantasy: An Attempt to Define Its Structure and Operation," *The Shell and the Kernel* içinde, der., Nicolas Abraham ve Maria Torok (Chicago: Chicago University Press, 1994), 30.

¹⁸ Torok'un psikanalitik terapide bilhassa etkin olduğunu düşündüğü fantezinin söze dökülmesi durumu, sosyal bağlamlarda her zaman mümkün olmayabilir. Bununla beraber fantezi yine de, Žižek'in "maddesel dışsallık" (şeyler, davranışlar, ritüelleştirilmiş performanslar ...) olarak adlandırdığı durumda açıkça işlemektedir (Žižek, *The Plague of Fantasies*, 3). Sosyal analiz bakımından önemli olan, Torok'un rasyonel kontrolün geçici olarak alaşağı edilmesine ve bu durumun sosyal ve siyasal gerçekliğin bastırılmışlarına giriş noktası sağlıyor olmasına yaptığı vurgudur.

¹⁹ Bu konuyla ilgili bkz. Wendy Brown, *States of Injury. Power and Freedom in Late Modernity* (Princeton: Princeton University Press, 1997).

²⁰ Foucault, *Discipline and Punish*, 91.

²¹ A.g.e., 93.

²² A.g.e., 30.

* İng. *jouissance*.

²³ A.g.e., 129.

²⁴ A.g.e., 129.

²⁵ Žižek, *The Plague of Fantasies*, 11.

²⁶ David Garland, *Punishment and Modern Society: A Study in Social Theory* (Chicago: Chicago University Press, 1990).

²⁷ Drucila Cornell, *Transformations: Recollective Imagination and Sexual Difference* (New York: Routledge, 1993).

²⁸ Fanteziye yönelik psikanalitik yaklaşım için bkz. Laplanche ve Pontalis, "Fantasy and the Origins of Sexuality.". Fantezi kavramının siyasi analizde eleştirel kullanımları için bkz. Žižek, *The Plague of Fantasies* ve Rose, *States of Fantasy*.

²⁹ Begoña Aretxaga, "Engendering Violence: Strip Searches of Women in Northern Ireland," *History in Person: Enduring Struggles and Practices of Identity* içinde, der., Dorothy Holland ve Jean Lave (Santa Fe: School of American Research Press, 2000).

³⁰ Burada etnik kimlik derken Katolik ve Protestan kimliklerini kastediyorum. Kuzey İrlanda'nın siyasi kültüründe Katolik ve Protestan terimleri sadece dini atıflarla ilgili değildir; aynı zamanda güçlü birer etnik kimlik ve farklılık imleyeni işlevi de görürler. Etnik şiddet üzerine yapılan yakın tarihteki çalışmalar etnik, ırkçı ve öteki şiddet biçimlerine nüfuz eden bu fantazmatik boyutu, bir mitleştirme biçimi olarak ele almıştır. Bu mitleştirme, Öteki'nin bedeninin şiddetle kazanması yoluyla kimliksel ayrımlar oluşturma çabasını takip eder, bkz. Arjun Appadurai, "Dead Certainty: Ethnic Violence in the Era of Globalization," *Public Culture* 10/2 (1998):123-148; Allen Feldman, *Formations of Violence: The Narrative of the Body and Political Terror in Northern Ireland* (Chicago: Chicago University Press, 1991); R. M. Hayden, "Imagined Communities and Real Victims. Self-Determination and Ethnic Cleansing in Yugoslavia," *American Ethnologist* 23/4 (1996):783-801; Liisa Malkki, *Purity and Exile: Violence, Memory and National Cosmology Among Hutu Refugees in Tanzania*, (Chicago: Chicago University Press, 1995); Stanley Tambiah, *Leveling Crowds* (Berkeley: University of California Press, 1996); Michael Taussig, *Shamanism, Colonialism and the Wild Man* (Chicago: Chicago University Press, 1987). Bu araştırmacılar, sosyal ve ahlaki dünyaların bir haritası ve bir direniş sahası olan bir beden semantiğinin üstünde durmuşlardır. Fakat etnik bedeninin sembolik önemine başvurmak, şiddetin aynı anda hem yok etmeye çalıştığı hem de şiddetin failleri ve mağdurları arasında kurduğu yakın ilişkiyi açıklamaz, bkz. Appadurai, "Dead Certainty"; Stanley Tambiah, "Obliterating the "Other" in Former Yugoslavia," *Paideuma* 44 (1998):77-95; Taussig, *Shamanism*. Bedeni çoğunlukla farklılaşmamış bir yapı olarak ele alan bu çalışmaların büyük bir kısmı, cinsel ve etnik şiddet arasındaki ilişkinin belirlenmesi konusunda da yetersizdir.

³¹ Bkz. Cornell, *Transformations*; Julie Peteet, "Male Gender and Rituals of Resistance in the Palestinian Intifada: A Cultural Politics of Violence," *American Ethnologist* 21/1 (1994):31-49; Veena Das, *Critical Events: An Anthropological Perspective on Contemporary India* (Delhi, New York: Oxford University Press, 1995) ve Veena Das, "Language and Body: Transactions in the Construction of Pain," *Daedalus* 125/1(1996):67-93.

³² Elizabeth Grosz, *Volatile Bodies: Towards a Corporeal Feminism* (Bloomington: Indiana University Press, 1994).

³³ Aretxaga, "Dirty Protest."

³⁴ Feldman, *Formations of Violence*.

³⁵ National Council for Civil Liberties (NCCL), *Strip Searching: An Inquiry into the Strip Searching of Women Prisoners at Armagh Prison 1982-1985* (1986), 7.

³⁶ Bkz. Community for Justice, *Strip Searching – A Moral Issue* (Community for Justice, 1987); NCCL, *Strip Searching*; Rachel Stryker, "Wee Girls or International Women: Strip Search and the Politics of Political Prisoners," (American Anthropological Association'da sunulan bildiri, Washington, 1998).

³⁷ 1982'den beri çıplak aramalar hakkında yapılan çeşitli basın açıklamalarına ve yayımlanmış belgelere de başvurdum.

* İng. *screw*. Kadınlar gardiyanlara *screw* şeklinde hitap ediyorlardı. Bu sözcük vida, cıvata ve aynı zamanda sikkem anlamlarına gelir. Sözcüğün Türkçe çevirisi anlam karışıklığına yol açabileceğinden, metin boyunca *screw* kelimesi gardiyan olarak çevrildi.-ç.n.

³⁸ Crapanzano (1986) tarihsel zamanı silen, tamamen ızdıraba dayalı bir durum olarak ele aldığı bekleme hakkında içgörülü yazılar yazmıştır. Ayrıca bkz. Veena Das ve Ashis Nandy, "Violence, Victimhood and the Language of Silence," *Contributions to Indian Sociology* 19/1 (1985):177-194. Scarry de seslerin dehşet uyandırma gücü üzerinde durmuştur, bkz. Elaine Scarry, *The Body in Pain: The Making and Unmaking of the World* (New York: Oxford University Press, 1985). Kuzey İrlanda hapishanelerinde sesin anlambilimi için bkz. Feldman, *Formations of Violence* ve Aretxaga "Dirty Protest."

³⁹ Başka bir makalede, özellikle de hapsedilme veya sorgulanma gibi kişiyi tamamiyle güçsüz bırakan bir durumda adet halinin zorla ifşa edilmesiyle oluşan savunmasızlık ve utanç gibi yoğun duyguları incelemiştir. Kuzey İrlanda'daki pek çok genç kadın için, diğer birçok yerde olduğu gibi, toplum içinde adet hakkında konuşmak utanç vericidir. Kanın görünmesi ise son derece rahatsız edicidir, özellikle de görenler düşman olduğu bilinen ya da kontrol sahibi kişilerse. Polis yetkilileri bunu bilir, adet ve cinsel tacizi sorgulama esnasında tutuklu kadınlara karşı psikolojik bir silah olarak sıklıkla kullanırlar; bkz. Aretxaga "Dirty Protest" ve *Shattering Silence*.

⁴⁰ Tecavüzün şiddetini anlatmanın Hırvat kadınlar üstündeki travmatik etkisi için bkz. Maria B. Olujić, "The Croatian War Experience," *Fieldwork Under Fire: Contemporary Studies of Violence and Survival* içinde, der., Carolyn Nordstrom ve Antonius C.G.M. Robben (Berkeley: California University Press, 1995). Bosna'da kadınların tecavüz hakkında konuşmayı kabul etmemesiyle ilgili olarak bkz. Slavenka Drakulić, "Women Hide Behind a Wall of Silence," *Why Bosnia? Writings on the Balkan War* içinde, der., R. Ali ve L. Lifschultz (Stone Creek, Connecticut: The Pamphleteer's Press, 1993). Tecavüz vakalarında tanıklık temelli delil toplamının şiddetiyle ilgili olarak bkz. Carolyn Nordstrom, "Rape: Politics and Theory in War and Peace," *Australian Feminist Studies* 11/23 (1996):149-162; Cathy Winkler ve Penelope J. Hanke, "Ethnography and Ethnographer," *Fieldwork Under Fire: Contemporary Studies of Violence and Survival* içinde, der., Carolyn Nordstrom ve Antonius C.G.M. Robben (Berkeley: California University Press, 1995).

⁴¹ Barbara Harlow, *Barred: Women, Writing and Political Detention* (Hanover: Wesleyan, 1992).

⁴² Kadınlar İngiliz askerleri ve Ulster Kraliyet Polis Teşkilatı'nın (RUC) cinsel tacizde bulunmasıyla ilgili tartışmanın ilk yıllarından beri düzenli olarak yargıya başvurmuşlardır, bkz. Robbie McVeigh, *It's Part of Life Here... the Security Forces and Harrasment in Northern Ireland* (Belfast: Committee on the Administration of Justice, 1994). Maghaberry hapisanesindeki kadın tutuklular da sorgulama sırasında cinsel tacize maruz kalmışlardı. Bu tür durumlarda, bir tür fiziksel şiddetle beraber sözlü istismara ve cinsel şiddet tehditlerine sık rastlanır, bkz. Aretxaga, *Shattering Silence*.

⁴³ Nordstrom, "Rape: Politics and Theory in War and Peace," 151.

⁴⁴ Bkz. Feldman, *Formations of Violence* ve Malkki, *Purity and Exile*.

⁴⁵ Stryker, "Wee Girls or International Women."

⁴⁶ A.g.e.

⁴⁷ Feldman, *Formations of Violence*, 156.

⁴⁸ Michel Foucault, *The History of Sexuality, Vol 1* (New York: Vintage Books, 1980), 86.

⁴⁹ Sorgu sırasında ya da bazı paramiliter grupların şiddet altkültüründeki tıp metaforunun kullanımı için bkz. Feldman, *Formations of Violence*.

⁵⁰ Judith Butler, *Bodies that Matter: On the Discursive Limits "Sex"* (New York: Routledge, 1993), 122.

⁵¹ NCCL, *Strip Searching*, 12.

⁵² Foucault, *The History of Sexuality, Vol 1*, 103.

⁵³ Örneğin bkz. Aretxaga, *Shattering Silence*; Sheryl Herr, "The Erotics of Irishness," *Critical Inquiry* 17 (1990):1-34; Catherine Nash, "Remapping and Renaming: New Cartographies of Identity, Gender and Landscape," *Feminist Review* 44(1993):39-57; Siobhan Kilfeather, "Strangers at Home: Political Fictions by Women in Eighteenth Century Ireland" (doktora tezi, Princeton University, 1989). David Cairns ve Shaun Richards, *Writing Ireland: Colonialism, Nationalism and Culture* (Manchester: Manchester University Press, 1988). Heaney 1983.

⁵⁴ Butler, *Gender Trouble*, 139.

⁵⁵ Jacques Lacan, "The Signification of the Fallus," *Ecrits* içinde (New York: Norton, 1977), 281-292.

⁵⁶ 2 Mart günü yaşananlar hakkında tutulan bireysel tutanaklar dava dosyası için alınan ifadeler olmalarından ötürü siyasi ifadelerdi. Bu sebeple kimileri bu tutanakların hakikati ne kadar yansıttığını sorgulayabilir. Ancak

bazı tutuklularla görüştüğüm ve tutukluların elle yazdıkları bireysel tutanakların tümünü okuduktan sonra hikâyelerinin gerçekliğinden şüphe duymama yol açacak bir neden görmedim. Olayın yazılı ve sözlü anlatılarında herhangi bir tutarsızlık veya samimiyetsizlik fark etmedim. Bildiğim kadarıyla, Kuzey İrlanda'da kadınlar güvenlik güçleri veya başkaları tarafından maruz bırakıldıkları cinsel taciz deneyimlerini kolaylıkla ifade edemiyorlar. 1992 çıplak-arama anlatılarının kamuoyunun dikkatini çekmek için uydurulmuş olması bana son derece ihtimal dışı görünüyor. Tutukluların dava açmasına neden olanın daha ziyade kolektif olarak deneyimledikleri aşırı kurumsal istismar olması bence çok daha muhtemel.

⁵⁷ Bkz. Jean Bethke Elshtain, *Women and War* (New York: Basic Books, 1987) ve Bill Rolston, "Mothers, Whores and Villains: Images of Women in Novels of the Northern Ireland Conflict," *Race and Class* 31/1 (1989):31-49.

⁵⁸ Kadınların bedenlerine yönelik şiddetin siyasi söylemi yeniden şekillendirme yolu için bkz. Das, *Critical Events* ve "Language and Body: Transactions in the Construction of Pain". Ayrıca bkz. Diana Taylor, *Disappearing Acts: Spectacles of Gender and Nationalism in Argentina's "Dirty War"* (Durham: Duke University Press, 1998).

⁵⁹ Foucault, *Discipline and Punish*.